

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Історичний факультет
Кафедра історії міжнародних відносин та гуманітарних дисциплін

На правах рукопису

Превентивна дипломатія ООН

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього рівня «магістр»
за спеціальністю 291 – Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії

Виконала: студентка 2 курсу
групи: 2 мімв
Ель-Балеуті Ясмiна Мохамедiвна

Науковий керівник:
Дмитренко Оксана Сергiївна
кандидат політичних наук, доцент
УДУ імені Михайла Драгоманова

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ЕКТС _____

Голова комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Члени комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ООН.....	7
1.1. Поняття, сутність та еволюція превентивної дипломатії ООН.....	7
1.2. Правові та інституційні основи миротворчої діяльності ООН.....	13
1.3. Механізми та інструменти реалізації превентивної дипломатії ООН.....	19
Висновки до 1 розділу.....	26
РОЗДІЛ 2. ПРЕВЕНТИВНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИРУ	28
2.1. Застосування превентивної дипломатії в Македонії (на прикладі UNPREDEP).....	28
2.2. Проблеми та виклики застосування превентивної дипломатії ООН в Африканському регіоні.....	35
2.3. Впровадження превентивних заходів ООН в Україні та Грузії.....	40
Висновки до 2 розділу.....	53
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ООН В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ.....	57
3.1. Вплив глобальних викликів на трансформацію превентивної дипломатії ООН.....	57
3.2. Роль сучасних технологій, медіа та громадянського суспільства у формуванні превентивного потенціалу ООН.....	62
3.3. Напрямки вдосконалення превентивної дипломатії ООН.....	68
Висновки до 3 розділу.....	74
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	80

ВСТУП

Актуальність дослідження. Превентивна дипломатія Організації Об'єднаних Націй постійно підлягає впливу сучасних глобальних викликів, а саме поширення великої кількості збройних конфліктів, ескалації локальних криз та ускладнення міжнародних відносин. ХХІ століття поставило перед суспільством ряд викликів та загроз, які пов'язані із гібридними конфліктами, тероризмом, масовим порушенням прав людини, міграційними кризами та боротьбою за надважливі ресурси. Виходячи з таких реалій, традиційні механізми врегулювання конфліктів перестали бути ефективними, адже вони діяли лише після початку насильства. Саме тому, залучення та вивчення механізмів превентивної дипломатії, як комплексу інструментів раннього попередження та недопущення конфліктів — набуває ключового значення в системі міжнародної безпеки.

ООН є універсальною міжнародною організацією, яка володіє унікальним можливостями для успішного проведення превентивних заходів завдяки своїм глобальним обов'язкам та дорученням мережі спеціальних представників, миротворчих структур та інституційній спроможності збирати, аналізувати й використовувати інформацію для раннього виявлення кризових тенденцій. Проте результативність цих механізмів та інструментів в першу чергу залежить від політичної волі держав-членів, доступу до регіонів потенційних конфліктів, належного забезпечення надважливих ресурсів, кооперація з регіональними та міжнародними організаціями. Детальний аналіз їхньої взаємодії та оцінка результативності миротворчих заходів є вкрай важливим.

Дана тема є також актуальною для дослідження, оскільки сучасні міжнародні конфлікти стають більш децентралізованими, внутрішньодержавними, виходячи із етнічних, релігійних та політичних особливостей того чи іншого регіону. Не дивлячись на це, ООН вдається влучно застосовувати такі інструменти як посередництво, консультації, проведення

місій «добрих послуг», контролювати ситуацію в регіоні і тим самим забезпечувати недопущення поширення ескалації конфлікту. Дослідження цих механізмів і можливостей їх удосконалення є необхідним для формування сучасної світової системи безпеки.

Превентивна дипломатія ООН стала також важливою темою для дослідження через російсько-українську війну та решту конфліктів, які відбуваються в різних регіонах світу, де прослідковується недостатнє використання та надання засобів попередження конфлікту. Аналіз превентивної діяльності ООН для України набуває неабиякого значення, оскільки виникає потреба в оцінці причин неефективності ранніх механізмів попередження конфлікту та вироблення пропозицій щодо покращення інструментів міжнародної системи безпеки.

Таким чином, дослідження превентивної дипломатії ООН є актуальним і важливим виміром, як в практичному, так і в теоретичному середовищі, оскільки допомагає покращити та усвідомити шляхи вдосконалення глобальної системи безпеки і миру, підвищити результативність діяльності міжнародних організацій та тим самим зміцнити міжнародний мир та стабільність.

Аналіз джерел дослідження та публікацій. До аналізу превентивної дипломатії ООН залучені як вітчизняні, так і іноземні фахівці з наукової спільноти. Значний внесок в дослідження даної тематики внесли такі вітчизняні вчені як: С.Байрак [1], І.Гончаренко [5,6], С. Гакман [4], К. Данилюк [9], Н. Гурковська [8], А. Кіссе [21], Д. Кубіцька [23], Я. Жукорська [13,14] та інші.

Серед іноземних дослідників можна виділити таких: С. Colomina [49], В. Cvetkovska [50], D. Fritz [52], M. Bourekba [48], S. Elguea [51], Y. Golovchenko [53] та інші.

Метою дослідження є розкриття особливостей діяльності та впровадження превентивних заходів ООН в кризових регіонах задля забезпечення миру, безпеки та стабільності в світі.

Згідно поставленої мети були сформовані такі завдання:

- Розкрити поняття, сутність та еволюцію превентивної дипломатії ООН впродовж багатьох років;
- Окреслити правові аспекти та інституційну складову превентивної діяльності ООН;
- Дослідити все можливі механізми та інструменти реалізації миротворчих заходів;
- Проаналізувати практичне застосування превентивних заходів в Македонії, Африканському регіоні та в пострадянському просторі;
- З'ясувати вплив глобальних викликів, а також сучасних технологій, медіа, громадянського суспільства на формування превентивного потенціалу ООН;
- Сформулювати напрямки покращення превентивної діяльності ООН.

Хронологічні та географічні рамки дослідження. Дана тема охоплює країни пострадянського простору, Африканського регіону та період з 1992 – 2025 рр.

Об'єктом дослідження є превентивна дипломатія ООН як механізм забезпечення миру та безпеки в світі.

Предметом дослідження є реалізація превентивних заходів через різні миротворчі місії та із залученням регіональних та міжнародних акторів.

Методи дослідження. У процесі вивчення та аналізу даної теми були використані загальновідомі наукові методи дослідження: теоретичні (аналіз, синтез, узагальнення, пояснення) та порівняльно-історичні.

Практичне значення дослідження. Матеріали дослідження можна використовувати при вивченні історії розвитку та діяльності Організації Об'єднаних Націй. Дана інформація може бути використана під час підготовки

до семінарських занять із таких дисциплін як «Політологія», «Зовнішня політика Європи», «Історія міжнародних відносин», а також для ознайомлення учням 5–11 класів.

Структура і обсяг магістерської роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, висновків до розділів, загальних висновків та списку використаних джерел та літератури (65 позицій). Загальний обсяг магістерської роботи становить 85 сторінок, з них 77 сторінок основного змісту дослідження.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ООН

1.1. Поняття, сутність та еволюція превентивної дипломатії ООН

Після завершення Другої світової війни, на світовій арені почало висуватися питання щодо створення механізму запобігання конфліктам та розвитку системи колективної безпеки. Тож з появою Організації Об'єднаних Націй (ООН), міжнародне суспільство почало отримувати гарантії та інструменти, які б могли забезпечити підтримання миру та надавати дипломатичні та політичні механізми, за допомогою яких швидко можна було б реагувати на кризові ситуації, які сколихують міжнародну арену та країни в цілому. Саме тому, ООН було прийнято рішення запровадити дієвий механізм, а саме превентивну дипломатію, яка поєднує у собі як політико-правові, організаційні, так і морально-етичні засади діяльності Організації Об'єднаних Націй у сфері запобігання конфліктам та забезпечення миру.

На сьогодні, превентивна дипломатія є однією з найважливіших складових сучасної системи забезпечення миру і безпеки, що функціонує в межах Організації Об'єднаних Націй. Завдяки розвитку концепції превентивної дипломатії, друга половина XX століття характеризувалася як попередження появи нових конфліктів. В першу чергу, такий показник свідчив про формування нового механізму безпеки в світі та відходу від старих парадигм, які були пов'язані з агресією, кровопролиттям та війнами.

Поняття «превентивна дипломатія», яке з'явилося у теоретичному та практичному правовому полі у другій половині XX століття визначається вітчизняними науковцями, як механізм дій, об'єднаних в єдине ціле та спрямованих на подолання агресії, недопущення розповсюдження та поширення конфліктів між країнами та вирішення будь-яких суперечностей мирним, дипломатичним шляхом.

Н. Гаврилова та Г. Кухалейшвілі у своїй праці зазначають, що превентивна дипломатія почала розвиватися саме під егідою Організації Об'єднаних Націй і саме завдяки такому функціоналу почали з'являтися та застосовуватися на практиці різного роду форми взаємодії між державами, які полегшували розвиток міждержавний зв'язків [3, с. 84].

Загалом, варто також зазначити, що превентивна дипломатія містить в собі сукупність дипломатичних, політичних, гуманітарних та інформаційних заходів, які направляють всі зусилля для запобігання нарощування та посилення військової сили та конфлікту в цілому, і своєчасному втручання задля вирішення конфлікту мирними засобами.

Як зазначає І. Гончаренко у своїй статті, що превентивна дипломатія є однією з найважливіших течій у розрізі діяльності Організації Об'єднаних Націй, адже саме цей напрям керує головним механізмом надання миру та безпеки на світовій арені. Превентивна дипломатія всіма зусиллями намагається позбутися причин появи того чи іншого конфлікту, а також не дозволити йому розгорітися на ще більші території [5, с. 432].

Превентивна дипломатія тісно переплетена з принципами міжнародного права, які прописані в установчому документі, а саме статуті ООН, де вказано, що має відбуватися мирне врегулювання будь-яких спорів.

Згідно статті 33 Статуту ООН, держави-члени організації повинні не піддаватися агресії та розгортанням бойових дій, а вирішувати непорозуміння шляхом переговорів, посередництва, незалежних арбітрів та інше. Дана стаття є тим самим юридичним підґрунтям для використання превентивної дипломатії на практиці. А. Дем'янчук у своїй праці вказує на те, що ООН розробляло механізм впровадження превентивної дипломатії одразу з початком свого існування, але випустили в світу дану ідею під час перебудови міжнародних відносин, які відбулися після холодної війни [10, с. 31].

Основна сутність превентивної дипломатії в першу чергу полягає у вчасному впливі та глобальні ситуації в світі, застосовуючи усі політичні

механізми. Тобто превентивна дипломатія всіляко намагається зробити плавний перехід від силових методів боротьби до дипломатичного передбачення, безперервного діалогу між державами та посередництва.

Л. Дорош та І. Антонюк у своїх працях вказують, що превентивна дипломатія – це унікальний та неповторний механізм, який сформований на важливих принципах, такі як гнучкість та пристосування до тієї чи іншої проблеми, забезпечення взаємоповаги, довірі сторін конфлікту, відмова від будь-яких примусів та тиску з обох сторін. Саме превентивна дипломатія спрямована на те, щоб сформувати середовище та підготувати умови для вирішення суперечок мирних, а головне прийнятним для усіх сторін шляхом, без усіляких втрат. Усі ці дії в свою чергу надають можливість знизити ризики військових зіткнень [11, с. 198].

Варто зазначити той факт, що превентивна дипломатія як дієвий механізм залучається підтримкою не тільки Організації Об'єднаних Націй, під егідою якої і була створена, але й також взаємодіє з іншими акторами та органами Організації, а саме Ради Безпеки, Генерального секретаря, та не менш важливими регіональними організаціями такими як ОБСЄ, Африканський союз тощо. Саме завдяки залученню такої потужної сили, превентивна дипломатія має свої успіхи та результати.

Тож превентивну дипломатію слід в першу чергу розглядати, як велику концепцію безпосередньо колективної безпеки, адже успішна реалізація даної дипломатії залежить в першу чергу від погоджених дій усіх членів міжнародної спільноти. Тобто превентивна дипломатія працює завдяки безперервній аналітичній, прогностичній та консультаційній діяльності. Л. Перевалова, М. Окладна, К. Самусєва зазначають у своїй праці, що превентивна дипломатія вміє ефективно та вчасно сформувати систему взаєморозуміння та поваги між державами, а також змінити курс з протистояння на діалог, де обговорюються можливі вирішення проблеми [33, с. 165].

Превентивна дипломатія має досить глибинний вимір, є тою самою філософією міжнародної поведінки, яка за основу тримає цінність миру як найвище благо в світі. Це в свою чергу і відрізняє її від класичної дипломатії, адже має глобальний погляд та вимір і забезпечує балансування між поглядами та інтересами у міжнародній спільноті.

Еволюція превентивної дипломатії неабияк пов'язана зі зміною характеру міжнародних відносин та системи глобального управління. Перші десятиліття після завершення Другої світової війни, превентивна дипломатія мала певні обмеження і використовувала ініціативи безпосередньо органів ООН, а саме Ради Безпеки та Генеральних секретарів. В ті часи існувало поняття біполярного світу, коли протистояння було найважливішим методом боротьби, і саме через це превентивна дипломатія лишалася в тіні і обмежувалася політичними реаліями. Як зазначають Н. Гаврилова та Г. Кухалейшвілі у своїй праці, що період холодної війни став викликом для існування превентивної дипломатії, адже залучення ООН у вирішення конфліктних ситуацій тоді розглядалося крізь призму інтересів з боку наддержав [3, с. 85].

Суттєві зміни у розвитку та еволюції превентивної дипломатії можна спостерігати лише після 1990 року, коли зникли усілякі ідеологічні бар'єри для колективної роботи і ООН змогла заявити про себе як найважливіший та глобальний посередник. Як зазначає D.Fritz у своїй статті, що головною подією 1992 року стало публікування доповіді Генерального секретаря Бутроса Бугрос-Галі, яка мала назву «Порядок денний для миру», в якій на офіційному рівні було закріплено поняття превентивної дипломатії та її механізми дії. Згідно даного Порядку, превентивна дипломатія являється такою, яка здатна запобігти виникненню спорів, їх миттєве переростання у конфлікти та унеможливлювати розповсюдження конфлікту за межі її території розгортання. Саме після даної доповіді превентивна дипломатія перейшла з ідеї в реалізації та інституційний напрям діяльності ООН [52].

Після доповіді Генерального секретаря почалися активні дії з розвитку напряму превентивної дипломатії, а саме було створено спеціальні підрозділи в межах Секретаріату ООН, які спостерігали за кризовими ситуаціями на міжнародній арені та впроваджували рекомендаційні заходи для ворогуючих сторін. Крім цього, активно почали розвиватися програми довіри, медіаційні заходи, місії добрих послуг та превентивного розгортання. Одразу після такого активного залучення та дій, превентивна дипломатія стала найважливішою функцією ООН, без якої неможливо врегулювати сферу підтримки миру та безпеки в світі.

2000 рік став для превентивної дипломатії роком піднесення, адже в світі відбулися глобальні зміни міжнародного порядку, які з'явилися після завершення холодної війни. А. Дем'янчук у своїй статті зазначає, що в цей період відбулося значне посилення превентивної дипломатії як дієвої концепції ООН, адже активно почали з'являтися нові різновиди міжусобиць та конфліктів на фоні релігійних, етнічних, міждержавних непорозумінь. Через такі умови, превентивна дипломатія змогла вирватися на перший план і показати увесь свій потенціал і стати невід'ємною частиною миробудівництва з урахуванням усіх економічних, політичних та гуманітарних аспектів [10, с. 31].

Сучасна сутність превентивної дипломатії полягає у високому підході до підтримки миру в світі. Такий підхід містить багато рівнів, які включають в себе виявлення та розпізнання джерел нестабільності, запобігання кризі шляхом проведення переговорів, зміцнення інститутів управління та безпосереднє створення належних умов для сталого розвитку.

Як показують практичні результати застосування превентивної дипломатії, її ефективність та результативність залежить в першу чергу від політичної волі та стабільності держав-членів Організації, рівня взаємодії між структурами ООН, вчасному та швидкому реагуванню на загрози, отримання достовірної інформації про потенційні зони розгортання конфліктів. І. Гончаренко у своїй статті зазначає, що без необхідної та

своєчасної взаємодії між Радою Безпеки, Генеральним секретарем та спеціальними місіями результативність впровадження превентивної дипломатії буде неможливою [5, с. 440].

Варто зазначити, що розвиток превентивної дипломатії є неперестанним і продовжується до сьогоднішнього дня. Наразі ООН сконцентровує всі свої сили на побудову та зміцнення відносин між партнерами, заручається підтримкою громад місцевого самоврядування задля покращення процесів мирного врегулювання. І тим самим превентивна дипломатія відмовляється від реактивних, агресивних форм реагування.

Л. Перевалова, М. Окладна, К. Самусєва у своїй праці вказують на те, що наразі існує три ключові та рушійні складові превентивної дипломатії, а саме: попередження, реагування та стабілізація. Попередження полягає у постійному моніторингу за конфліктною ситуацією та впровадженні різного роду методів для її нейтралізації. Реагування ж має відповідати за посередництво, дипломатичне обговорення та вирішення проблеми. Стабілізація це заключний етап, який спрямований на відновлення миру та уникнення повторення насильницьких військових або іншого роду дій між конфліктними сторонами [33, с. 167].

Ефективність превентивної дипломатії звісно неабияк як переплетена з рівнем довіри до ООН як вагової організації на світовій арені. Завдяки вмінню ООН зберігати нейтралітет, об'єктивність та неупередженість у власних поглядах, більшість конфліктних ситуацій вдається вирішувати ефективно.

Як зазначає D. Fritz у своїй статті, що превентивна дипломатія є тою самою системною практичною ідеєю, яка націлена на уникнення подальшого розгортання конфлікту, шляхом застосування принципів мирного врегулювання спорів [52].

Проте, не дивлячись на таку блискучу появу та механізми застосування, превентивна дипломатія на жаль, не завжди є такою, що досягає усіх результатів. Науковці пояснюють це тим, що у ООН є проблема,

пов'язана з обмеженими ресурсами, та складністю сучасних конфліктів, які виникають на фоні багатьох факторів, таких як внутрішньополітичні, етнічні, економічні, релігійні, інформаційні чинники. Але незважаючи на це, превентивна дипломатія залишається дієвим механізмом запобігання збройним протистоянням на сучасній міжнародній арені.

Отже, слід зазначити, що поняття превентивної дипломатії містить в собі широкий спектр заходів, які всі спрямовуються на забезпечення миру та безпеки в світі. Основна її суть полягає в своєчасному виявленні загроз, позбавленні передумов для конфліктів і відтворенні середовища для мирного співіснування країн та народів в цілому. Еволюція превентивної дипломатії як механізму боротьби із негативом мала поступовий та плавний перебіг. Спершу спостерігалися запровадження окремих дипломатичних ініціатив і тільки після цього поступово почала формуватися повноцінна концепція, яка вдосконалюється до сьогоднішніх днів, враховуючи усі сучасні нюанси та перепони.

На сьогоднішній день, можна чітко зазначити, що превентивна дипломатія є невід'ємним механізмом та елементом не тільки колективної безпеки, а й глобальної світової системи та порядку, адже саме вона допомагає ООН досягнути її ключової мети – стабільність та мир у світі.

1.2. Правові та інституційні основи миротворчої діяльності ООН

Миротворча діяльність Організації Об'єднаних Націй (ООН) є вагомим елементом міжнародної системи підтримання миру та безпеки в світі. Її правові та інституційні основи формуються в першу чергу на Статуті ООН, міжнародного права та практичних результатів миротворчих місій, які були здійсненні у різних куточках світу за час появи превентивної дипломатії, адже кожна з таких місій має свої особливості, які потребують детального аналізу та структурування для подальшого застосування в дії.

Статут ООН як основний документ Організації, в якому зазначені правові рамки превентивної дипломатії ООН, був ухвалений у 1945 році. Як зазначає С. Байрак у своїй статті, що саме Статут закріплює найважливіші принципи суверенної рівності держав, невтручання у їх внутрішні справи, повага до кордонів, та мирне розв'язання спорів. Не менш важливим у Статуті є окреслення обов'язків головних органів ООН, таких як Рада Безпеки та Генеральна Асамблея ООН, що свою чергу надає механізму превентивної дипломатії більшої результативності [1, с.7].

Статут надає різні повноваження органам, зокрема Рада Безпеки має право приймати рішення щодо застосування військових та невійськових заходів, які спрямовані на забезпечення миру та безпеки в світі, в свою ж чергу Генеральна Асамблея може надавати всіякого роду консультативні міри та забезпечувати сторони необхідними ресурсами.

Як зазначалося попередньо, превентивна дипломатія ООН виникла в результаті викликів, які постали перед світовою ареною після завершення Другої світової війни. Я. Жукорська у своїй праці зазначає, що перші спроби застосування та проведення миротворчих місій мали більше спостережливий характер і спрямовувалися в першу чергу на запобігання повторному конфлікту між державами та спостереженнями за ситуацією в цілому. Тут варто згадати, про місію UNTSO, яка відбулась на Близькому Сході у 1948 році. Саме ця місія стала початок до зародження та впровадження таких понять, як нейтральність, об'єктивність та дотримання вимог міжнародного права [13, с. 424].

С. Гакман зазначив, що в подальшому концепція превентивної дипломатії значно покращилася, адже з'явилися нові механізми, такі як військові компоненти, цивільні адміністратори, гуманітарні групи та експерти з прав людини. Саме ці компоненти наразі допомагають ООН робити все одночасно, а саме забезпечувати мир, сприяти політичному врегулюванню та відновленню політичних структур у конфліктуючих державах [4, с. 5].

Міжнародне право є також важливою правовою основою, завдяки якій функціонує превентивна дипломатія ООН. Зокрема, в міжнародному праві є певні норми, які регулюють статус сил, які беруть участь у миротворчих діях, також там зазначаються права, обов'язки та обмеження для миротворців.

К. Громовенко у своїй статті зазначає, що заходи превентивної дипломатії, а саме миротворчі операції виконуються лише за згодою обох сторін конфлікту, а також мають строго відповідати всім вимогам, які прописані в Статуті ООН [7, с. 15]. Крім цього, внутрішнє законодавство кожної з ворогуючих держав також затверджує певні норми, а саме визначає порядок залучення та використання військових та цивільних ресурсів, права і відповідальність персоналу, забезпечує транспортування тих чи інших допоміжних засобів. Така гармонізація між міжнародним та внутрішнім правом – ключовий та вагомий аспект для ефективного проведення миротворчих місій та захисту прав кожного з учасників процесу, та в першу чергу конфліктуючих сторін.

Не менш важливим правовим документом, який регулює механізми застосування превентивної дипломатії – є Женевські конвенції, прийняті в 1949 році та усі допоміжні протоколи до конвенції. Як зазначає К. Громовенко, що саме ці конвенції прописують у собі найважливіші аспекти, а саме затверджують статус цивільних людей та військової сили, обов'язки держав, які вони мають виконати задля забезпечення миру. Дані конвенції також вказують на те, що учасники миротворчих операцій мають право на самозахист, але в межах норми [7, с. 15].

О. Шевчук, І. Остапчук у своїй статті зазначають, що правову основу діяльності превентивної дипломатії можна підтвердити також резолюціями Ради Безпеки зокрема, які детально описують мандат кожного превентивного заходу. Наприклад, резолюції щодо миротворчих місій в Ліберії (UNMIL) та Демократичній Республіці Конго (MONUC) прописують найважливіші завдання, які слід виконати в результаті проведення цих місій, а саме нагляд та захист цивільного населення, підтримка процесу

врегулювання в політичній сфері та надання необхідної гуманітарної допомоги [44, с. 4]. Саме такі дії надають миротворчій діяльності законного характеру та дії самих миротворців та знижує ризики порушення міжнародного права.

Не менш важливим правовим регулюванням миротворчих місій є укладення договорів безпосередньо між ООН та державами, які надають дозвіл на проведення такого роду заходів та превентивних дій. Як зазначає І. Єремєєва, дані договори надають військовим силам імунітет від місцевого права, прописують такі важливі пункти як надання компенсації та страхування під час проведення миротворчої місії. Тим самим, такі договори надають певний правовий захист та безпеку учасникам миротворчих місій [12, с. 53].

Як зазначалося попередньо, інституційна складова миротворчої діяльності лежить в діяльності органів ООН, кожен з яких має чіткі обов'язки та повноваження. В першу чергу варто згадати про Раду Безпеки ООН, яка є центральним органом, який бере на себе зобов'язання щодо прийняття рішень про створення, зміну порядку дій або завершення миротворчих операцій, визначає їх повноваження та надає певні доручення. Склад Ради Безпеки ООН налічує п'ять постійних членів, а саме США, Росія, Китай, Велика Британія та Франція, та десять членів, які є непостійними та обраними терміном на два роки. Разом вони приймають резолюції, які кожен з держав-членів має виконати, а також окреслюють масштаби та форму перебігу миротворчих операцій.

Крім цього, Рада Безпеки має право впроваджувати санкції та інші запобіжні заходи для держав або груп, які перешкоджають забезпеченню міжнародного миру, а також під їх егідою впроваджуються спеціальні комісії задля спостереження та контролю щодо виконання миротворчих зобов'язань в рамках тієї чи іншої операції.

Не менш важливим органом у впровадженні миротворчих заходів є Генеральна Асамблея ООН, яка бере на себе обов'язки консультувати та

надавати фінансову допомогу. Даний орган також бере участь в дискусії навколо питань міжнародного миру та безпеки, закриває питання з приводу фінансування миротворчих операцій, затверджує відповідний бюджет, який виділятиметься для проведення превентивних заходів і також контролює належне використання цих коштів.

А. Моренчук, В. Гелетука у своїй праці зазначають, що Генеральна Асамблея бере на себе обов'язок ухвалювати резолюції, які мають необов'язковий характер, але при цьому будують політичне підґрунтя для діяльності Ради Безпеки та інших міжнародних організацій. Завдяки таким комітетам, як Комітет з миротворчості, Генеральна Асамблея має змогу здійснювати моніторинг за миротворчою групою, та надавати своєчасну звітність державам-членам [28, с.70].

Секретаріат ООН на чолі з Генеральним секретарем також є важливою ланкою в регулюванні та проведенні превентивних заходів. В першу чергу він відповідає за своєчасне планування та регулювання миротворчими місіями. Департамент миротворчих операцій координує діяльність персоналу, розробляє шляхи пересування, надає матеріально-технічне забезпечення і безпосередньо співпрацює та веде комунікацію з регіональними організаціями безпеки та державами. Секретаріат так само як і Генеральна Асамблея повинні готувати звітність та надавати рекомендації щодо коригування діяльності місії.

Як зазначає К. Громовенко, інші спеціалізовані органи та агентства беруть участь в регулюванні превентивних заходів. Зокрема, Управління Верховного комісара ООН з прав людини та питань у справах з біженців, контролюють щоб відбувалося дотримання міжнародного гуманітарного права, надають своєчасну гуманітарну допомогу та захист цивільному населенню, в свою чергу Міжнародна організація з міграції надає усі можливості безпечного перевезення постраждалих в результаті того чи іншого конфлікту. Саме такого роду співпраця та взаємодія надає

можливість успішно компонувати в собі військову, технічну та цивільну складові [7, с. 21].

Як стає зрозумілим з діяльності органів, що саме контроль та звітність є тією самою невід'ємною складовою задля успішного впровадження миротворчих місій. Більшість органів мають зобов'язання надавати звітність щодо стану та перебігу подій превентивних заходів, здійснювати контроль фінансової складової та якісне та належне їх використання. Такі міри допомагають зберігати прозорість та законність у проведенні миротворчої діяльності.

Досвід, який набувався впродовж усього часу реалізації та впровадження превентивної дипломатії вкотре наголошує на чіткому визначенні цілей та доручень. Виклики сучасності ще більше посилили взаємодію з міжнародними організаціями та регіональними структурами для того, щоб дієво та оперативно врегулювати конфлікти.

Як зазначають А. Моренчук, В. Гелетуха у своїй праці, заходи миротворчості мають застосовувати такі допоміжні заходи як залучення оперативних штабів, логістичних центрів, правових радників та організацій з захисту прав людини, щоб комплексно врегулювати конфліктну ситуацію. Неабияк важливо підготувати та скоординувати діяльність між основними учасниками місії і тим самим забезпечити швидке реагування на зміни під час проведення таких миротворчих заходів [28, с. 72].

Отже, правові та інституційні основи миротворчої діяльності ООН разом запровадили комплексну систему, яка поєднує в собі як і принципи міжнародного права, практичні заходи, які виникли на досвіді проведення миротворчих операцій, так і чітко визначені мандати та доручення та багаторівневу інституційну мережу.

Всі ці фактори об'єдналися в одне ціле і забезпечили якісне та своєчасне реагування на конфлікти, активне залучення усіх превентивних заходів, які припиняють насильницькі військові дії та надають стабільність в тому чи іншому регіоні, де розгорівся конфлікт. Сама ж результативність

превентивних заходів залежить в першу чергу від дотримання усіх правових норм, які прописані в першу чергу в Статуті ООН, колективної дії органів ООН, а також здатності пристосовуватися до нових викликів міжнародної безпеки.

1.3. Механізми та інструменти реалізації превентивної дипломатії ООН

Сучасний багатополарний світ, який сповнений великою кількістю інтеграційних процесів, руйнацією міждержавних та міжрегіональних бар'єрів, звісно потребує підтримання миру та безпеки, який здійснюється завдяки застосування превентивної дипломатії.

Застосування превентивної дипломатії підпорядковує під собою використання широкого спектру інструментів та механізмів, які є ефективними завдяки політичній волі та належним ресурсам. С. Байрак у своїй статті зазначає, що реалізація механізмів превентивної дипломатії включає декілька основних етапів, а саме: а) проведення заходів, які спрямовані на зміцнення довіри шляхом обміну військовими місіями, залученням регіональних та субрегіональних центрів контролю, які слідкують за дотриманням виконання угод у сфері озброєння; б) своєчасний збір та детальний аналіз щодо територій, які мають конфліктний характер існування; в) аналіз політичних та стратегічних показників, задля раннього попередження збройних конфліктів та екологічних чи стихійних лих; г) розміщення збройних контингентів під командуванням ООН та створення зони, з якої виводитимуться війська та озброєння, та недопущення повторного розгортання конфлікту [1, с. 7].

Генеральний секретар ООН є одним з фундаментальних механізмів, завдяки якому реалізується превентивна дипломатія ООН, адже саме він як головна адміністративна посадова особа Організації, має зобов'язання

привертати увагу Ради Безпеки до питань, які загрожують забезпеченню миру та безпеки у світі.

Генеральний секретар як центральна складова превентивної дипломатії бере участь в реалізації надважливого інструменту під назвою «добрі послуги», що в свою чергу означає посередництво між сторонами конфлікту в більш неформальній обстановці. Р. Heslop у своїй статті розкриває особливості даного механізму превентивної дипломатії і вказує на те, що механізм «добрих послуг» наразі є найефективнішим інструментом, який застосовується при впровадженні превентивної дипломатії. Він полягає у залученні діяльності Генерального секретаря або ж його представників, які мають моніторити та врегульовувати напружені ситуації [57].

Даний механізм допомагає ООН зберігати свій статус нейтралітету. І допомагають створити умови для проведення діалогу між ворогуючими сторонами, адже в більшості випадків інші дипломатичні канали зв'язку недоступні або ж є неприйнятними для тієї чи іншої сторони. Варто також зазначити, що механізм «добрих послуг» не є тим чарівним механізмом, завдяки якому сторони приходять до спільних домовленостей, які зазначають під час укладання мирних угод, проте він допомагає знизити рівень напруги і нарешті прийти до конструктивного та раціонального діалогу, який вже в скорому часі може призвести до підписання майбутньої угоди.

Як зазначається в статті *Preventive diplomacy and the UN Secretariat*, що спеціальні місії політичного характеру під егідою ООН являються вагомим інструментом задля ефективного регулювання превентивної дипломатії. Дані місії створюються під керівництвом Генерального секретаря та Ради Безпеки ООН, для того, щоб здійснювати перманентний нагляд за ситуацією та станом в конфліктних регіонах. Спеціальні місії мають доручення на проведення політичного діалогу, посередництва, залучаються до проведення виборів на тій чи іншій території, створюють своєрідний міст для комунікації між місцевими та міжнародними акторами [61].

Департамент з політичних питань та побудови миру (DPPA) є неменш важливим елементом інституційного механізму превентивної дипломатії ООН, який створений під егідою Секретаріату ООН. DPPA займається координуванням діяльності, яка спрямована на передчасне попередження конфлікту, аналізу можливих ризиків та контролює підготовку місій добрих послуг. Кожного року створюються стратегічні плани, де чітко прописуються цілі та завдання в рамках діяльності превентивної дипломатії. В статті *Preventive diplomacy and the UN Secretariat* чітко прописано, що стратегічний план Департаменту на 2023-2026 роки полягає у тому, щоб урізноманітнити та вдосконалити інструменти аналітичного моніторингу, розвинути систему «швидкого реагування» на кризові ситуації, надавати підтримку посередницьким ініціативам, які прослідковуються у кризових регіонах [61].

Можна зрозуміти, що більшість механізмів превентивної дипломатії неабияк переплетені із сучасними технологіями інформаційного аналізу, які дають можливість вчасно та якісно проаналізувати перебіг подій потенційних конфліктів і на основі зробленого аналізу надавати варіанти використання тих чи інших дипломатичних кейсів ще до початку активних фаз протистояння.

Медіація також є особливим інструментом, який використовується під час превентивної дипломатії. Як зазначає І. Назаровська, посередництво під егідою ООН є унікальним явищем, адже воно може здійснюватися не тільки через держави-члени, а й через спеціальні для цього органи та уповноважених представників Генерального секретаря [29, с. 116].

Діяльність на основі посередництва здійснюється на основі сформованого мандату (доручень), який надається під керівництвом Ради Безпеки або Генеральної Асамблеї, але такого роду діяльність зазвичай має неформальний характер перебігу подій. В результаті такого механізму, ООН вдається уникнути надмірної політизації процесів та зберегти довіру та роль лідера для обох ворогуючих сторін.

Застосування превентивної дипломатії в сучасних реаліях вимагає використання також і м'яких інструментів впливу, які наскрізно пов'язані із проведення міжкультурного та міжцивілізаційного діалогу. Під егідою ООН даним питанням займається «Альянс цивілізацій» (UNAOC), який був започаткований ще у 2005 році. Як зазначає І. Слюсаренко, дана ініціатива була створена з метою впровадження превентивної дипломатії в гуманітарний сектор, а також забезпечити налагодження міжкультурного діалогу, та попереджати розгортання можливих міжетнічних та релігійних конфліктів [35, с. 124]. Завдяки впровадженню освітнім, культурним та інформаційним програмам у світі, Альянсу вдається створити середовище, яке сформоване на основі довіри, знижує ймовірність радикалізації суспільних настроїв у різних куточках світу.

Участь регіональних організацій є ще одним механізмом та інструментом реалізації превентивної дипломатії в реальність. Саме тому ООН активно розвиває цю течію і співпрацює з великою кількістю регіональних акторів таких як – Африканський Союз, Європейський Союз, ОБСЄ та інші.

Як зазначається в статті *Good Offices and Preventive Diplomacy in West Africa and the Sahel*, не менш важливим є співробітництво із Західною Африкою, саме тому ООН створило під своєю егідою представництво UNOWAS, яке займається контролем за конфліктними ситуаціями в даному регіоні, направляє місії добрих послуг, а також впроваджує політику превентивної дипломатії в регіоні Сахел [54]. Досвід, набутий на основі проведення такої місії, дає підстави до того, що результативність взаємодії між ООН та регіональними структурами надає превентивній дипломатії ООН більшої гнучкості, швидкої адаптації та легітимності, тобто визнання та прийняття суспільством.

В рамках регіональної співпраці, варто зазначити, що ще одним інституційним елементом є співпраця з регіональними механізмами колективної безпеки. Сюди можна віднести співдружність Незалежних

Держав та Організацію з безпеки і співробітництва в Європі. І. Гончаренко у своїй статті зазначає, що дана співпраця і механізм, через який реалізується превентивна дипломатія, бере свої витоки ще з 1990 років, коли починалися активні відпрацювання взаємодії із цими організаціями задля запобігання конфліктам, шляхом проведення спільних місій спостереження та впровадження гуманітарних програм допомоги [6, с. 272]. Така співпраця вкотре доводить, що превентивна дипломатія досягає успіху у разі тісної кооперації ООН та регіональних акторів міжнародної арени.

В рамках сучасності, коли світ став перевантажений великою кількістю новітніх технологій, які зачепили майже усі сфери життя суспільства, не можна не наголосити на тому, що інформаційно-аналітичні інструменти стали надійним помічником при впровадженні превентивної дипломатії на міжнародній арені. Технології, пов'язані із швидким та якісним збором даних, цифровий моніторинг і система раннього попередження, яка заснована на основі штучного інтелекту надають можливість Департаменту з політичних питань швидко та якісно виявити ризики виникнення того чи іншого конфлікту.

Р. Neslop у своїй статті вказує на те, що застосування цифрових технологій надає можливість значно спростити роботу, пов'язану з пошуком кризових тенденцій, формуванню своєчасних політичних рекомендацій для держав-членів та Ради Безпеки [57]. Звідси можна підсумувати, що інформаційно-аналітична складова з часом стали і продовжують залишатися невід'ємною частиною та механізмом реалізації превентивної дипломатії.

Як зазначалося попередньо, превентивна дипломатія ООН потребує на постійній основі залучення великої кількості міжнародних та регіональних партнерів для її результативної та миттєвої дії. Згадані попередньо Рада Безпеки, Генеральна Асамблея, Економічна і соціальна рада, а також різного роду спеціалізовані органи чи установи мають неабиякий багаж знань та кейсів, які допомагають реалізувати превентивну дипломатію на належному рівні.

А. Загородня та А. Кулик у своїй статті зазначають, що механізми та інструменти реалізації превентивної дипломатії діють виключно при дотриманні низки факторів, пов'язаних з дотриманням політичної волі держави-членів, готовністю слідувати усім принципам міжнародного права, які регулюють діяльність превентивної дипломатії і надають юридичну захищеність учасникам миротворчих операцій, наданням належного фінансування миротворчих та політичних місій [16, с. 118].

Наостанок, варто зазначити, що найпопулярнішим на практиці застосування механізмом реалізації превентивної дипломатії є проведення операцій з підтримання миру, які вимагають виконання декількох етапів, а саме: а) отримання спільної згоди обох сторін на проведення такого роду операції і своєчасне розгортання місії ООН; б) політична підтримка зацікавлених сторін, які зацікавлені у стабілізації кризової ситуації в регіоні; в) проведення доповіді від Генерального секретаря та резолюції від Ради Безпеки; г) формування повного складу для проведення операції; д) поступове географічне розширення присутності місії до масштабів, які передбачаються мандатом.

Отже, як підсумок можна зазначити, що механізми та інструменти превентивної дипломатії ООН створюють свого роду багаторівневу систему, основу яких складає поєднання політичних, правових, інституційних та гуманітарних складових. Ключовими інструментами до проведення превентивної дипломатії є інститут Генерального секретаря, застосування на основі цього механізму «добрих послуг», всебічна медіація, та співпраця з регіональними організаціями та акторами міжнародної арени.

Не менш важливою є діяльність департаменту DPPA, співпраця з гуманітарними партнерами та проектами, які надають усі необхідні ресурси, які допомагають превентивній дипломатії якісно та швидко закривати потреби постраждалих регіонів.

В умовах сучасних викликів, які пов'язані із розгортанням гібридних конфліктів, масових кібератак та інформаційних загроз, ООН ще більше

посилює свій вплив та залучає до своїх інструментів цифрові технології та аналітичні системи, які полегшують роботу діяльності превентивної дипломатії.

У XXI столітті превентивна дипломатія залишається не лише традиційним напрямом діяльності ООН, але й одним з найперспективніших механізмів забезпечення міжнародного миру та стабільності.

Висновки до 1 розділу

Отже, у 1 розділі нам вдалося розкрити основну сутність та поняття превентивної дипломатії ООН, зафіксувати юридичні документи, яким підпорядковується превентивна дипломатія ООН, висвітлити застосування механізмів та інструментів реалізації превентивної дипломатії ООН.

Завершення Другої світової війни ознаменувалося подальшим створенням механізму запобігання конфліктам та розвитку системи колективної безпеки. З того ж часу на світовій арені почало з'являтися таке поняття як превентивна дипломатія, за допомогою якої швидко можна було б реагувати на кризові ситуації, які сколихують міжнародну арену та країни в цілому.

В цілому, превентивна дипломатія, яке з'явилося у теоретичному та практичному правовому полі у другій половині XX століття визначається вітчизняними науковцями, як механізм дій, які об'єднані в єдине ціле та спрямовані на подолання агресії, недопущення розповсюдження та поширення конфліктів між країнами та вирішення будь-яких суперечностей мирним, дипломатичним шляхом.

Еволюція ж превентивної дипломатії спостерігалася з подією 1992 року, коли була проголошена доповідь Генерального секретаря Бутроса Бугрос-Галі, яка мала назву «Порядок денний для миру», в якій на офіційному рівні було закріплено поняття превентивної дипломатії та її механізми дії, а сам розвиток превентивної дипломатії спостерігається і до сьогодення.

Правові та інституційні основи миротворчої діяльності ООН в повній мірі закріплені Статутом ООН, який є основним документом Організації, і в якому зазначені правові рамки превентивної дипломатії ООН, а також в Женевських конвенціях, які прописують статус цивільних людей та військової сили, обов'язки держав, які вони мають виконати задля забезпечення миру та різного роду резолюціях та доповідях вагомих органів

ООН, а також внутрішніх договорах між ООН та країнами, які ворогують між собою і залучилися підтримкою превентивної дипломатії. Діяльність Секретаріату, Ради Безпеки та Генеральної Асамблеї ООН разом допомагають превентивній дипломатії досягнути результативності та ефективності.

Завдяки механізмам та інструментам реалізації, таким як механізми «добрих послуг», спеціальним політичним місіям ООН, діяльністю департаментів з політичних питань та побудови миру, залучення посередництва, співпраці з регіональними акторами та залученням інформаційних технологій, превентивна дипломатія швидко реагує на сучасні виклики і надає якісну допомогу та контроль за територіями з кризовими станами.

РОЗДІЛ 2. ПРЕВЕНТИВНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИРУ

2.1. Застосування превентивної дипломатії в Македонії (на прикладі UNPREDEP)

Місія UNPREDEP (Сили превентивного розгортання ООН) була заснована 31 березня 1995 року, яка базувалася в Македонії і завершила своє існування в 1999 році. Заснування відбулося під егідою та завдяки резолюції 983 Ради Безпеки ООН, для того щоб замінити сили Організації з охорони Республіки Македонія. Вона є наступницею місії UNPROFOR, яка також координувала на території Республіки Македонія.

Дана місія стала однією з перших в історії операцій миротворчого характеру, яка мала чітко визначений мандат – вона повинна була не контролювати вже початий конфлікт, а докласти максимум зусиль для його попередження та подальшого виникнення. Основною задачею місії було в першу чергу моніторити та звітувати про будь-які можливі перебіги подій, які б відбувалися у прикордонних районах. Саме ситуація на кордонах могла значно погіршити становище на той час Республіки Македонія, загрожуючи її стабільності, територіальній цілісності тощо.

1 лютого 1996 року колишні місії, такі як UNPROFOR та UNCRO припинили діяльність своїх мандатів. З цього дня UNPREDEP стала тою самою незалежною місією, яка звітувалася перед штаб-квартирою Організації Об'єднаних Націй про свою діяльність та перебіг подій. Незважаючи на отримання незалежності, місія продовжувала виконувати доручення своїх попередників і її мандат залишився незмінним, а також незмінними були і склад та чисельність військ, які координували під егідою даної місії. Рада Безпеки офіційно продовжила термін мандату строком до травня 1997 року і вирішила

переглянути військову складову місії і скоротити її поступово на 300 осіб. Такий план мав бути виконаний до 30 квітня 1997 року.

Місія впродовж свого існування мала певний список завдань, які мали обов'язковий характер виконання. В першу чергу, місія мала розгорнути пункти спостереження вздовж кордонів сусідніх держав, тобто з Албанією та Югославією. Такий превентивний захід допоміг забезпечити раннє попередження про наявні можливі загрози. Крім цього, на постійній основі мало б відбуватися патрулювання прикордонних зон, а також миттєвий збір даних, їх детальний аналіз та подальша передача до Секретаріату Організації Об'єднаних Націй.

Не менш важливим завданням місії було сприяння налагодження діалогу на всіх політичних рівнях між політичними силами та представниками етнічних спільнот всередині країни. Ну і звісно ж мав відбуватися моніторинг за належним дотриманням прав людини та міжетнічних відносин. Крім того, Місія брала участь в діяльності розвитку громад, підтримки державних інституцій та створення сприятливого середовища для зміцнення миру та стабільності.

Як зазначається в статті United Nations preventive deployment force, UNPREDEP мала також брати участь в наданні гуманітарної допомоги та соціальної підтримки. В розрізі цього напрямку, місія мала співпрацювати з всілякими міжнародними та неурядовими організаціями, які займалися наданням допомоги вразливим групам населення, спрямовували свої зусилля на зменшення соціальної напруженості та створювали прийнятне середовище, яке було необхідним для проведення політичного діалогу [64]. Даний напрям діяльності підкреслює соціальну складову уникнення конфліктів, адже стабільне існування суспільства в першу чергу залежало від надання базових потреб населення та захисту їх прав.

Результативне використання та впровадження місії UNPREDEP допомогло їй швидко пристосуватися до динамічної ситуації, яка виникала в той час на місцевому рівні. Місія славилась тим, що могла оперативно реагувати на різного роду політичні кризи, такі як напружений перебіг подій у північно-східному районі Македонії, де суперечки та непорозуміння етнічного характеру швидко переростали у насильство. Як зазначає В. Svetkovska у своїй статті, позитивним результатом діяльності місії можна завдячити завдяки всебічній кооперації з місцевими громадами та представниками тодішньої влади Республіки Македонія, які дали дозвіл на проведення превентивних заходів та організацію зустрічі на найвищому рівні між лідерами спільнот, залучення посередників та сприяння розробці регіональних планів безпеки [50].

Досвід UNPREDEP вкотре підтверджує важливість чіткого структурного управління та внутрішнього порядку і координації міжнародних місій, які діють в рамках превентивної дипломатії. Чіткий поділ обов'язків між військовими, політичними та цивільними радниками, дозволяв уникати хаосу та належного виконання задач. У статті United Nations preventive deployment force зазначається, що своєчасна та злагоджена комунікація місії із штаб-квартирою ООН, яка знаходилася у Нью-Йорку надавала можливість швидко та оперативно приймати рішення, виходячи із кризової ситуації регіону [64].

В. Svetkovska у своїй статті зазначає, що застосування місії UNPREDEP в Республіці Македонія стало яскравим історичним прикладом застосування концепції превентивної дипломатії через діяльність вагової та лідируючої Організації Об'єднаних Націй. Дана місія стала першою, яка пішла шляхом розгортання превентивних миротворчих сил, а не реагування на вже існуючий конфлікт [50].

Найважливішим завданням місії було надання стабільних умов існування для Македонії та її населення на тлі розпаду Югославії та поступового загострення конфліктів етнічного характеру у сусідніх країнах. Ситуація мала

військово-політичний характер і мала на меті використовувати всебічний підхід, який був направлений на контроль за кордонами, моніторингом етнічної напруженості, а також залучення до вирішення проблеми органів місцевої влади та її громадян.

Як зазначається у статті United Nations preventive deployment force, перші роки діяльності місії присвячувала розвідці та патрулюванню прикордонних районів, які мали найбільшу загрозу і на основі цього формувати потенційні ризики проникнення збройних формувань із Косово та Албанії. Цей етап чітко підкреслював важливість застосування превентивної дипломатії на ранніх етапах кризової ситуації [64].

У 1995 році також активно почало застосовуватися патрулювання прикордонних територій та встановлення пунктів нагляду задля швидкого реагування. Найперший випадок успішної діяльності UNPREDEP на території Македонії був тоді, коли збройні угруповання намагалися проникнути в північні райони Республіки. Підрозділи військ, які керували під егідою місії скооперувалися з органами місцевої влади та весь час контролювали дороги та маршрути пересування потенційно небезпечних груп. Отримана інформація в результаті такого контролю допомогла уникнути поширення насильства та вторгнення на територію Македонії.

Неабияка увагу місії приділялась вирішенню міжетнічним конфліктів в межах території Македонії. Як зазначалося раніше, місія активно надавала можливості та платформи для переговорів і вирішенню суперечок мирним шляхом. Такий досвід мав позитивний характер у місті Тетово у 1995 році, де вдалося уникнути початку масових заворушень, завдяки спільному патрулюванню з органами місцевої влади та участю цивільних експертів.

У 1996 році на території Республіки Македонія відбувалося проведення виборів, тоді UNPREDEP стали своєрідним гарантом прозорості та зайняли

позицію нейтралітету. Як зазначає В. Svetkovska у своїй статті, миротворчі групи мали зобов'язання здійснювати контроль над прозорим та чесним проведенням процесу голосування, спостерігали за дотриманням та непорушенням усіх виборчих процедур, в разі чого інформували міжнародну спільноту, якщо все ж якісь правила були порушені. Такий моніторинг дозволив уникнути політичної кризи, яка б могла стати причиною для розгортання конфлікту етнічного характеру [50].

Важливим чинником діяльності UNPREDEP було надання потужного прикордонного контролю та якісна підготовка місцевих правоохоронних органів влади до можливих дій в разі попередження та недопущення розгортання конфлікту на території Македонії. До прикладу, у 1997 році миротворчі сили запобігли незаконному перевезенню зброї через кордон з Албанією, заручившись підтримкою якраз місцевої поліції. Разом вони змогли затримати групу збройних осіб, які могли стати вагомою причиною розгортання збройного конфлікту на території Республіки.

1998-1999 роки характеризувалися нестабільною ситуацією в регіоні Косово, адже там поступово розгортався конфлікт. Тоді UNPREDEP стали тією місією, якій вдалося запобігти поширенню насильства на територію Македонії, адже вона активно контролювала потоки біженців, надавала регулярну гуманітарну підтримку, не допускала проникнення збройних формувань, які несли загрозу територіальній цілісності регіону. Такий підхід вкотре довів важливість поєднання військової сили та цивільних методів впливу для успішного проведення превентивних заходів.

В. Svetkovska у своїй статті зазначає, що у 1999 році в регіоні Куманово було зафіксоване ще одне ефективне застосування місії UNPREDEP. В той час спостерігалася серйозна міжетнічна суперечка, яка поступово могла перерости у масове насильство. Завдяки вчасному втручання місії та впровадженню патрулювання, вдалося швидко та якісно уникнути ескалації, яка підтвердила

ефективність превентивної дипломатії як комбінації політичних, цивільних та військових заходів [50].

Неабиякий інтерес також викликає вплив UNPREDEP на стабільність Республіки Македонії, яка спостерігалася вже після завершення мандату місії.

Завдяки довготривалому контролю та своєчасному реагуванню на початок можливих кризових ситуацій, країні вдалося протягом подальших років самостійно уникати масштабних етнічних конфліктів, хоча деякі регіони Республіки мали досить напружених характер перебігу подій.

Дослідники стверджують, що такий позитивний перебіг подій відбувся завдяки поєднанню раннього втручання, підтримки міжетнічного діалогу та посилення інституційної спроможності держави. Тож, можна з впевненістю сказати, що UNPREDEP виконали не тільки оперативну діяльність, шляхом швидкого реагування та запобігання конфліктам, але й створила передумови для подальшої довгострокової стабільності в Македонії, без її додаткової участі в цьому.

Застосування превентивної дипломатії в Македонії вкотре демонструє, що найважливішим при виконанні превентивних заходів та місій є залучення багатьох видів діяльності, а саме військової, політичної, соціальної, та економічної. Проте не менш важливим є саме вміти відокремлювати ці сфери одна від одної, адже це дозволяє комплексно реагувати на потенційні загрози, забезпечувати легітимність дій та створювати ефективну систему раннього попередження.

Як зазначається в статті United Nations preventive deployment force, що позитивні результати місії вкотре підтверджують теоретичні концепції сучасної превентивної дипломатії, яка орієнтована на активне управління ризиками, а не лише на реактивне врегулювання конфліктів [64].

Варто не забувати, що UNPREDEP в рамках своєї діяльності також співпрацювала з Європейським Союзом, Організацією з безпеки та співробітництва в Європі, та іншими регіональними акторами міжнародної арени. Така багатостороння співпраця допомагала якісно координувати усі процеси, а також уникати своєрідного дубляжу у вигляді повтору тих чи інших дій, адже кожна організація мала власні ідеї, щодо врегулювання та попередження того чи іншого конфлікту. Такого роду співпраця дає підстави стверджувати, що успіх превентивних заходів дипломатії залежить від здатності міжнародних акторів діяти узгоджено та цілісно.

Отже, можна дійти висновку, що діяльність місії UNPREDEP на території Республіки Македонія влучно продемонструвала результативність використання превентивної дипломатії в кризових ситуаціях. Місія виконувала комплекс дій, які були спрямовані на моніторинг за ситуацією на кордонах Республіки, застосування техніки ведення політичних діалогів та переговорів, проведення різного роду соціальних заходів, забезпечення проведення чесних та демократичних процедур всередині країни.

UNPREDEP стала чи не найпершим практичним прикладом того, як превентивне розгортання миротворчих сил може призвести до уникнення початку конфліктної ситуації в регіонах, які перебувають під загрозою ескалації насильства. Досвід даної місії вкотре підкреслив наскільки важливо здійснювати системний та багатовекторний підхід до вирішення тієї чи іншої кризової ситуації. І не менш важливим є доцільне поєднання військових, політичних, а також цивільних інструментів для того, щоб успішно реалізувати концепції превентивної дипломатії на практиці.

2.2. Проблеми та виклики застосування превентивної дипломатії ООН в Африканському регіоні

Превентивна дипломатія ООН в Африканському регіоні займає чільне місце і є одним з ключових напрямів діяльності організації у сфері підтримання міжнародного миру та безпеки. Африканський регіон став тим самим, на якому можна було використати в дії усі превентивні заходи, застосувати увесь потенціал, адже саме тут виникають глибокі структурні проблеми, які ускладнюють сам процес використання превентивних заходів.

Африка залишається тим самим регіоном, де присутні такі проблеми як політична нестабільність, слабкість державних інститутів, етнічні розбіжності та непорозуміння, нерівність в соціальній та економічній структурах тощо. Усі ці нюанси та виклики призводять до розгортання конфліктних ситуацій в регіоні. Саме тому ООН застосовує превентивні заходи для того, щоб не допустити розширення конфлікту на інші регіони, а навпаки вирішення проблем шляхом посередництва, дипломатичного діалогу, застосування методів «добрих послуг» під егідою Генерального секретаря ООН.

М. Пашкевич, Д. Садова у своїй статті зазначають, що діяльність ООН в Африканському регіоні має складний характер, оскільки виникають проблеми з координацією та кооперацією між регіональними та міжнародними структурами. Крім цього, на континенті спостерігаються проблеми, пов'язані з нестачею необхідних ресурсів, недовірою між сторонами конфліктів, які не усвідомлюють важливість превентивної дипломатії, адже в їх баченні вона порівнюється з нерівноправними економічними та політичними відносинами, своєрідним утиском. Саме тому, в даному регіоні необхідно віднайти той самий баланс між суверенітетом держави і раннім втручанням для того, щоб запобігти насильству в регіоні [32, с. 156].

Найважливішим елементом діяльності ООН в Африканському регіоні є система спеціальних представників Генерального секретаря та регіональних місій. Одним з таких управлінь є Регіональне управління ООН у Західній Африці в Сахелі (UNOWAS), яке було створене з метою налагодження стабільності в

країнах, де спостерігається висока імовірність конфліктів міждержавного та внутрішнього характерів.

UNOWAS був створений як спеціальна політична місія ООН із штаб-квартирою в Дакарі, Сенегал. Історія даного управління бере свій початок з 2002 року, коли він першочергово мав назву Офіс ООН для Західної Африки (UNOWA) і був спрямований на підвищення авторитету та суттєвого внеску ООН у досягнення миру та безпеки в регіоні, а також залучення інтегрованого підходу під потреби регіону, який би допоміг вирішити конфліктні ситуації.

Вже з 2016 року тодішній UNOWA вирішив об'єднатися з Офісом Спеціального представника Генерального секретаря ООН, який опікувався питаннями, пов'язаними з регіоном Сахел. З того часу, почала існувати організація UNOWAS, яка опікується Західним регіоном та Сахелем, і більш ефективно почала вирішувати питання та проблеми, які виникають в даних регіонах.

Метою даного об'єднання є підвищення уваги ООН до регіону, шляхом залучення усіх сил, які будуть спрямовані на врегулювання конфлікту, а також використання миротворчих сил, сприяти утворенню політичного діалогу, який би допоміг запобігти та врегулювати конфліктну ситуацію, ну і звичайно надання верховенства права і забезпечення прав людини.

Одними із ключових завдань UNOWAS є спостереження за політичною та безпековою ситуацією в регіоні, використання усіх можливих превентивних заходів, «добрих послуг» та посередництва. Крім цього, організація сприяє посиленню виконання обов'язків серед субрегіональних органів та їх держав-членів, які займаються вирішенням таких питань як боротьба з транснаціональною злочинністю, торгівлею нелегальними методами, тероризмом тощо.

Не менш важливим є просування належного управління, надання верховенства права, захисту прав людини, гендерної рівності, а також інтегрування перспектив, які пов'язані з темами жінка та мир, жінка та безпека тощо. UNOWAS також сприяє реалізації таких важливих стратегій як розвиток

питань безпеки та вирішенням питань, пов'язаних з кліматичними умовами. Крім цього, свою діяльність UNOWAS здійснює на основі співпраці з важливими регіональними угрупованнями такими як G5, Африканський союз тощо. Це допомагає краще реалізувати поставлені задачі та досягти бажаного результату.

Тобто можна зазначити, що UNOWAS є тим самим механізмом, який допомагає вирішити проблеми регіону, враховуючи усі особливості, пов'язані із міжрегіональними та субрегіональними зв'язками, особливостями кордонів та культурного і економічного розвитку. Завдяки своїй багатозадачності, даному об'єднанню вдається координувати середовище, пов'язане з внутрішніми і міждержавними викликами.

Як зазначає J. Porto у своїй статті, що UNOWAS стала тією самою лабораторією, яка запустила нові підходи превентивної дипломатії, які пов'язані з передчасною медіацією, та координацією між ООН та Африканським регіоном. Місія активно бореться зі зміною характеру перебігу подій в регіоні зі конфліктного стану в мирне співіснування [60].

Не менш важливим інструментом інструментом превентивної дипломатії ООН в Африканському регіоні є запровадження спільних проєктів із Африканським союзом. У жовтні 2024 року на п'ятнадцятому Ретриті високого рівня з превентивної дипломатії та медіації, поставало питання про співпраці між даними організаціями, а також створення своєрідного аналітичного центру, який би допомагав швидко та передчасно попереджати появу нових загроз на ранньому етапі.

У документі, присвяченому даному Ретриту також зазначалося, що такий би крок у вигляді об'єднання в єдине ціле та створення аналітичного центру підвищив би репутацію ООН на міжнародній арені, а також Африканського союзу і разом би призвело це до створення ефективної системи превентивного реагування на виклики та загрози. Це б свідчило про те, що міжнародна спільнота дійшла висновку, що превентивна дипломатія не буде успішною без залучення інших міжнародних акторів та представників[58].

Не дивлячись на усі позитивні кроки та зусилля, назвати превентивну дипломатію в Африканському регіоні успішною поки не вдається. Існують певні недоліки, які пов'язані проблемами в регіоні. Зокрема, F. Nara у своїй статті зазначає, що переважна більшість операцій миротворчого характеру є реактивними, а не проактивними. Мається на увазі, що втручання миротворців та загалом застосування превентивних заходів відбувається лише після того, як розгорівся конфлікт, коли дипломатичні засоби втрачають свою ефективність та результативність. Все це відбувається через неналежне фінансування, політичну невизначеність Ради Безпеки ООН та суперечності між постійними членами органу [56].

Крім цього, існує також проблема пов'язана з інституційною взаємодією між ООН та регіональними організаціями. M. Saaida у своїй статті зазначає, що ООН та Африканський союз не можуть дійти спільної згоди у вирішенні питань, пов'язаних в першу чергу із сферою кризового врегулювання. Через таку невизначеність, дуже сильно страждають ресурси та ослаблюється позиція організацій в цілому. Наприклад, при вирішенні Суданського конфлікту, обидві структури діяли паралельно без попередньо узгодженого плану, що призвело до неефективності їх діяльності та неможливості досягнення консенсусу між обома сторонами конфлікту [62].

Н. Гурковська у своїй статті зазначає, що найважливішою причиною неефективного превентивного механізму ООН в Африці є відсутність постійних каналів політичного діалогу між місцевими громадами, регіональними акторами, урядами та міжнародними структурами. Автор зазначає, що дипломатичні ініціативи, які висуваються з метою налагодження ситуації в регіоні та забезпеченні миру, не завжди беруть до уваги етнічні особливості культур Африканського регіону і це в свою чергу призводить до нерозуміння цілей місії та слабкому контролю з боку міжнародних партнерів. Така проблема також постає через недовіру до міжнародних інституцій, та самого настрою в регіоні, для яких питання суверенітету має високу чутливість, адже вони є постколоніалістичними державами [8, 53].

Серед прикладів застосування превентивної дипломатії є ті, що пов'язані із регіонами Західної Африки такими як Гвінея-Бісау, Малі та Нігері. Саме тут використовувалися такі методи як посередництво у міжетнічних конфліктах, сприяння та контроль над проведенням чесних виборів, підтримки реформ сектору безпеки та моніторинг за дотриманням прав людини.

М. Пашкевич, Д. Садова зазначають, що в даних випадках саме раннє попередження та присутність дипломатичних місій ООН допомогла ефективно вирішити проблема та уникнути переходу політичних криз та протистоянь у масштабні збройні конфлікти [32, с. 158].

Крім цього, слід враховувати, що превентивна дипломатія вимагає не тільки залучення політичних, а й економічних інструментів. Зокрема, соціально-економічна складова є головним сподвижником розгортання конфліктів і якщо її вчасно не вирішити, то дипломатичні зусилля залишаються обмеженими у своїх діях та впливі на вирішення конфліктної ситуації. Це доводить, що результативність превентивної дипломатії ООН залежить в першу чергу від взаємодії між безпекою та економікою в рамках діяльності ООН.

Не менш важливим викликом на шляху до застосування превентивної дипломатії в Африканському регіоні є цифрове середовище та маніпуляції інформаційного характеру, які ще більше підсилюють конфліктне середовище і призводять до ескалації самого конфлікту. М. Saaida у своїй статті вказує на те, що ООН наразі не розробив єдиний підхід до вирішення проблеми, пов'язаної із боротьбою з дезінформацією в регіоні, і саме тому виникають певні труднощі із належною реалізацією самої превентивної дипломатії ООН. На сьогоднішній день, більшість криз Африканського регіону підбурюються агітаціями та кампаніями, які запускаються в соціальних мережах та підривають довіру до миротворчих ініціатив [62].

Найголовнішим напрямом в рамках реалізації превентивної дипломатії в регіоні є розширення партнерства між ООН, Африканським Союзом та субрегіональними організаціями, такими як ЕКОВАС та САДК. Саме субрегіональні актори мають усі необхідні важелі впливу для врегулювання

кризи до того, як вона зросте та вийде на глобальний рівень. Найбільше таке співробітництво буде корисним для західноафриканських держав, які активно застосовують превентивні заходи і тим самим стримують конфлікти низької інтенсивності.

Отже, можна зробити висновок, що використання превентивної дипломатії ООН в Африканському регіоні має неоднозначний характер. З однієї сторони, такі заходи дійсно мають позитивний вплив на ситуацію і вдається передчасно втрутитись у перебіг подій, використати методи посередництва, налагодження діалогу, проводити ініціативи з міжнародними та регіональними партнерами. А з іншої сторони, через нестачу ресурсів, політичну фрагментацію, етнічні та культурні особливості, відсутність довіри до міжнародної спільноти – повністю вирішити проблему не вдається. Саме тому, необхідно змінювати парадигму превентивної дипломатії і тільки тоді превентивна дипломатія стане дієвою політикою миру.

2.3. Впровадження превентивних заходів ООН в Україні та Грузії

Використання превентивних заходів на території Грузії під егідою ООН є досить складними та показовими прикладами, наскільки обмеженість в діях міжнародної системи колективної безпеки в умовах глибоких регіональних та міждержавних суперечностях може негативно вплинути на перебіг ситуації та не дати змогу її вирішити.

Дана ситуація показує як важливим та необхідним є знання та належне використання заходів та механізмів превентивної дипломатії, адже саме вони мають на меті запобігти та не дозволити розгорітися політичним та міжетнічним кризам у відкриті конфлікти та протистояння. А. Киридон, А. Троян у своїй праці зазначають, що Грузія залучилася підтримкою превентивних заходів якраз-таки під час двох ключових етапах – під час розгортання конфліктів в Абхазії та Південній Осетії на початку 1990-х років і звісно ж без використання превентивних заходів не обійшовся російсько-грузинська війна, яка розгорнулася у 2008 році. На жаль, застосування превентивної дипломатії в

даних випадках не показала блискавичних результатів через неоднозначність міжнародної спільноти, резолюції Ради Безпеки та дипломатичні заяви довела свою неефективність при запобіганні відновлення насильства [20, с. 3].

Після розпаду Радянського Союзу на міжнародній арені, а точніше у пострадянському просторі почали вирувати етно політичні непорозуміння, в більшості таке явище почало спостерігатися в Грузії. У період з 1991-1992 роки в країні спостерігався шквал різноманітних збройних та етнічних сутичок між урядовими силами Грузії та сепаратистами, яких на той час було багато безпосередньо в Абхазії та Південній Осетії.

А. Кубіцька у своїй статті вказує на те, що на початковому етапі конфлікту, ООН діяла невпевнено, оскільки не мала тих дієвих механізмів для того, щоб активно втручатися у такого роду конфлікти. Все це пояснюється тим, що превентивна дипломатія в ті часи була ще молода і тільки починала розвиватися, а отже не мала достатнього досвіду та практики. Проте, це не завадило ООН у 1993 році створити місію спостерігачів в Грузії (МООННГ). Головною задачею даної місії було досягнути припинення вогню між сторонами конфлікту, а також надання відповідних умов для проведення політичного діалогу. Крім цього, місія мала здійснювати належне звітування перед Генеральним секретарем ООН та моніторити ситуацію стосовно належного дотримання та забезпечення прав людини на території Абхазії [23, с. 362].

На жаль, місія не стала тією допоміжною ланкою, якій вдалося врегулювати конфліктну ситуацію, адже її втручання відбулося саме в період активного спалаху конфлікту, а не до початку збройного протистояння. Це ще раз доводить той факт, що в діяльності ООН на той час не було дієвих превентивних інструментів, які б допомогли уникнути розгортання етнічного конфлікту ще на ранньому етапі. Поведінка Ради Безпеки в той час також додавала неоднозначного характеру та ще більшої напруженості, адже вони весь час використовували право вето, тобто необґрунтовано накладали заборону на прийняття того чи іншого рішення і тим самим перешкоджали ухваленню більш

рішучих заходів, які стосувалися надання допомоги у вирішенні конфліктів на пострадянських територіях.

А. Киридон, А. Троян у своїй статті зазначають, що миротворчі заходи ООН на території Грузії були спрямовані на створення переговорних форматів і посередництва між Тбілісі, Абхазією та Південною Осетією, проте жодна з ініціатив не змогла сформувати мирне середовище співіснування, бо сторони конфлікту не мали довіри до міжнародної спільноти, адже на їх погляд вони мали спірні політичні цілі [20, с. 6].

1994 рік характеризується різким зсувом у перебігу подій. Зокрема, було підписано угоду між ООН та РФ про припинення вогню на території Абхазії і вже після цього на територію було введено змішаний контингент миротворчих сил СНД. Через те, що контингент був підпорядкований російському командуванню, нейтральний статус місії було втрачено, а грузинська сторона ще більше почала недовіряти не тільки ворогу, а й міжнародній спільноті.

Т. Марковці у своїй статті зазначають, що ООН в свою чергу продовжувала виконувати обов'язки спостерігача в даному регіоні, оскільки розуміла що влюбий момент конфлікт може поширитися на ще більші території, але на жаль серед її обов'язків не було застосування примусових заходів та створення буферних зон. Це призвело до того, що конфлікт перейшов у стан тимчасової «заморозки», а отже мав усі шанси розгорітися знову, що і відбулося у 2008 році під назвою російсько-грузинська війна. Все це дає підстави стверджувати, що недієвість механізмів реагування та попередження ООН призвело до того, що превентивні заходи на території Грузії мали символічний характер і не мали ніякого суттєвого впливу на перебіг подій [24, с. 59].

Перед початком російсько-грузинської війни, ООН мала спроби застосувати усі дипломатичні методи і зусилля через власних представників, які перебували в регіоні майбутнього розгортання конфлікту. Зокрема, у період з 2007-2008 роки один із представників Генерального секретаря ООН провів ряд консультаційних заходів для керівництва Грузії та Російської Федерації, які стосувалися утримання від силових дій та повернення до переговорного процесу

в рамках Женевської конвенції. На жаль, дані заходи не дали чіткого результату через відсутність офіційних зобов'язань, тобто мандату та обмеженість політичних заходів ООН.

З моменту початку бойових дій, ООН знову намагалася застосувати усі свої сили на припинення війни. Зокрема, у серпні того ж року, на засіданні Ради Безпеки були проведені спроби дійти до спільної точки зору у вирішенні конфлікту, але цього зробити не вдалося через певні непорозуміння та розбіжності у поглядах між державами-членами Організації.

Як зазначає К. Данилюк у своїй статті, Росія була тим самим постійним членом Ради Безпеки, який ставив ультиматуми на прийняття тих чи інших резолюцій, які стосувалися засудженню її дій на території Грузії. Тут вкотре ООН показала свою нездатність ефективно реагувати на збройне протистояння на території суверенної держави. Як тільки активний період бойових дій пішов на спад на арену почали виходити такі організації як Європейський Союз та ОБСЄ і тим самим ООН почала втрачати свій авторитет серед грузинського суспільства і передала цю естафету організаціям, зазначеним вище [9, с. 26].

К. Усатюк у своїй статті пояснює, що саме застарілі версії заходів колективної безпеки не змогли якісно виконати усі свої обов'язки, адже вони не врахували особливості та перебіг подій російсько-грузинської війни. Рада Безпеки, яка на той час була зацікавлена вирішенням конфлікту, який розгорівся на фоні не співпадіння поглядів між її учасниками, не змогла навіть виконати обов'язки які прописані в главі VI та VII Статуту ООН. Тож дана ситуація ще раз поставила гостро питання реформування діяльності Ради Безпеки та швидкому перегляді та аналізі механізмів ухвалення рішень в ситуаціях, коли конфлікт стосується однієї з держав-членів, які мають право-вето [40, с.128].

Досить вагомою проблемою у реалізації превентивних заходів ООН в Грузії стало те, що ініціативи організації мали більш декларативний характер і навіть ті самі резолюції Ради Безпеки, які описували діяльність МООННГ, не мали на меті створити певний план дій чи рішень, які треба застосувати в регіоні для нерозповсюдження війни.

Незмінним залишалася гуманітарна діяльність ООН, яка супроводжувалася наданням допомоги внутрішньо переміщеним особам через Агентство у справах біженців, а також залучення Програми розвитку ООН, яка спиралася на реалізацію низки проєктів, які допомогли швидко відновити пошкоджену інфраструктуру. Такі дії виконувалися вже під час та після війни, тому віднести їх до превентивних заходів немає підстав.

Грузинський досвід використання превентивної дипломатії має контраст з тими ж самими превентивними заходами, які застосовувалися на території Македонії у 1995-1999 роках. На той час місія UNPREDEP стала першою в історії операцією, яка була спрямована на запобігання конфлікту, а не на вирішення вже існуючого. Діяльність миротворців, їхня злагоджена співпраця з місцевими органами та політична підтримка Ради Безпеки допомогли зберегти стабільність та мирне співіснування в регіоні без всіляких міжетнічних конфліктів.

Як зазначає Т. Марковці у своїй статті, порівняльний аналіз превентивних заходів в Македонії та Грузії показали, що успіх миротворчої діяльності залежить від політичної об'єднаності та схожості поглядів серед держав-членів в першу чергу Ради Безпеки, своєчасне та якісне реагування і звісно ж згода обох сторін конфлікту на перебування та застосування миротворчих сил. На жаль, через відсутність цих складників, а також через обмеження дій ООН, превентивна дипломатія в Грузії зазнала суттєвої поразки, а заходи з припинення бойових дій виконувалися іншими міжнародними організаціями [24, с. 63].

Відсутність результатів у діяльності превентивної дипломатії ООН на території Грузії пояснюється також тим, що на пострадянському просторі дуже часто участь міжнародних організацій прирівнювалася до загрозу національному суверенітету країни. Тодішня грузинська влада побоювалася, що превентивні заходи ООН призведуть до «заморожування» конфлікту на невизначений термін з подальшим його ще сильнішим розгортанням, як це було у Нагірному Карабасі. Саме тому, керівництво країни надавало перевагу ОБСЄ як посереднику в рамках двосторонніх переговорів.

Діяльність ООН в Грузії довела, що превентивна дипломатія має складний механізм, який в першу чергу вимагає належного поєднання політичних, військових та гуманітарних механізмів. Через відсутність мандату на раннє розгортання миротворчих місій в регіоні та відсутності політичної волі та єдності Ради Безпеки не відбулося досягнення бажаних результатів. Все це призвело до того, що ООН не змогла використати весь свій потенціал та превентивні заходи і так і залишилась на периферії процесу врегулювання.

Також слід зазначити, що досвід Грузії дав підстави стверджувати, що превентивна дипломатія вимагає обов'язкового аналізу ризиків та механізму раннього попередження. Через відсутність у 1990-х-2000-х роках належної системи збору та аналізу інформації в регіонах, не вдавалося швидко реагувати на конфлікти, а натомість доводилося вирішувати конфлікт, який мав відкриту стадію перебігу подій. Суттєві зміни відбулися лише після 2010 року, коли під егідою Секретаріату з'явився підрозділ, який займався контролем та моніторингом за кризовими ситуаціями, але для Грузії такі заходи вже були неактуальні.

Отже, можна підсумувати, що досвід застосування превентивних заходів на території Грузії стали прикладом того, як високі принципи міжнародного права та цілі мирного співіснування можуть залишитися деклараціями без належної політичної волі та інституційних можливостей для їх реалізації. Даний досвід підсвітив проблеми в структурних підрозділах ООН, які необхідно виправити, а також довів, що ефективна превентивна дипломатія вимагає не лише інструментів, але й готовності держав-членів до спільних дій на основі інтересів сталого миру та національних особливостей та пріоритетів країни.

Якщо говорити про проблема втілення превентивних заходів Організації Об'єднаних Націй в Україні, то можна зазначити, що це є однією з центральних у сучасних розвідках міжнародної безпеки. Після початку російської агресії проти України у 2014 році, а особливо з повномасштабним вторгненням у лютому 2022 року, питання впливовості превентивної дипломатії ООН набуло особливої уваги. Воно стало своєрідним іспитом на стійкість системи

колективної безпеки, закладеної у Статуті ООН. Український приклад показав не лише потенціал інструментів превентивної дипломатії, а й їхні обмеження, спричинені політичними, процедурними та інституційними чинниками.

Згідно з основними положеннями Статуту ООН, превентивна дипломатія має на меті убезпечити виникнення сутичок або їхнє загострення шляхом переговорів, посередництва, надання «добрих послуг», надсилення спеціальних місій і скликання засідань Ради Безпеки. Відповідно, коли у 2014 році почалася збройна агресія Російської Федерації проти України, система ООН мала продемонструвати свою здатність застосовувати ці механізми у реальному часі. Проте, як вказує О. Іваницька у своїй статті, що ООН опинилася не підготовленою до ситуації, коли один із постійних членів Ради Безпеки стає прямим агресором [18, с. 121]. Саме ця розбіжність стала головною причиною обмеженої дієвості превентивних кроків.

На початкових етапах протистояння намагання ООН були сфокусовані переважно на дипломатичному тиску та закликах до мирного врегулювання. Генеральний Секретар ООН багаторазово виступав із заявами, у яких акцентував на потреби дотримання територіальної цілісності України, відмови від застосування сили та повернення до політичного діалогу. Проте вже тоді стало зрозуміло, що організація неспроможна реалізувати превентивні заходи у повному обсязі без підтримки Ради Безпеки, де Російська Федерація блокувала будь-які ухвали, спрямовані на засудження її дій. Як слушно зауважує А. Іваницький у своїй статті, що право вето перетворює Раду Безпеки з засобу підтримки миру на заручника політичних інтересів окремих держав [19, с. 102]. Таким чином, юридичні норми превентивної дипломатії втратили практичне значення у випадку, коли агресором є держава, наділена привілеєм постійного членства.

К. Кривдюк у своїй статті зазначає, що ООН продовжила впроваджувати превентивні заходи іншого роду— гуманітарного та правозахисного. У 2014 році була заснована Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні, яка займалася фіксацією порушень прав людини у зонах протистояння, зокрема на Донбасі та

в окупованому Криму. Ця місія стала вагомим інструментом у сфері «м'якої превенції», адже її періодичні звіти сприяли міжнародній увазі до проблеми та формували доказову базу для майбутньої юридичної відповідальності сторін протистояння [22, с. 63]. Однак навіть ця діяльність не змогла спинити подальшу ескалацію, оскільки мала обмежений політичний вплив.

Заходи ООН у часовому проміжку 2014–2021 років можна описати як «пасивну превенцію», коли Організація обмежується спостереженням та закликами до миру, та перешкоджали до більш рішучих кроків. Це пояснюється не лише політичними перешкодами у Раді Безпеки, але й браком у Генерального Секретаря достатніх повноважень для самостійного ініціювання миротворчих чи превентивних місій. Як відомо, згідно зі Статутом ООН, будь-яка операція з розгортання миротворчих сил потребує мандату Ради Безпеки, а отже, консенсусу між усіма постійними членами. У ситуації з Україною цей консенсус був недосяжним.

У період повномасштабної війни, що розпочалася у лютому 2022 року, превентивна дипломатія ООН знову засвідчила свою обмеженість. Уже у перші дні протистояння Генеральний Секретар Антоніу Гутерреш провів низку термінових нарад, намагаючись убезпечити керівництво Росії відмовитися від збройного вторгнення. Проте, дипломатичні намагання не мали жодного стримувального ефекту. Натомість ООН змінила свою діяльність на гуманітарний напрямок — координування допомоги, підтримка біженців та робота у межах механізму гуманітарного реагування. Це дало змогу уникнути гуманітарної катастрофи у перші місяці війни, але не відповідало головній меті превентивної дипломатії — запобіганню війни.

Важливим вектором роботи ООН в Україні стало сприяння укладенню локальних угод, спрямованих на зниження рівня насильства та забезпечення постачання гуманітарної допомоги. Одним із прикладів таких зусиль стала домовленість щодо «зернової ініціативи», досягнута за посередництва ООН і Туреччини у липні 2022 року. Вона дозволила забезпечити вивезення українського зерна через Чорне море, попередивши глобальну продовольчу

кризу. Попри те, що ця угода не стосувалася безпосередньо бойових дій, вона стала прикладом дієвої дипломатії ООН у надзвичайних обставинах. Саме такого типу заходи показують, як превентивна дипломатія може реалізовуватися у формі кризового управління — шляхом зменшення наслідків війни та запобігання її глобальним ефектам.

Проте більшість науковців наголошують, що справжня превентивна функція ООН мала б бути реалізована ще до 2022 року. О. Іваницька у своїй статті зауважує, що ще у 2014–2015 роках Організація мала всі інструменти для створення спеціальної місії добрих послуг чи миротворчої операції у зоні протистояння, однак політична кон'юнктура у Раді Безпеки унеможливила це [18, с. 127]. Таким чином, превентивна дипломатія ООН у випадку України фактично звелася до моніторингу, гуманітарної підтримки та закликів до припинення бойових дій. Відсутність спільного фронту у межах міжнародної спільноти зробила будь-які більш активні кроки мало ймовірними.

Упродовж 2023–2025 років діяльність Організації Об'єднаних Націй в Україні набула нових форм, адаптованих до умов затяжного збройного протистояння та масштабної гуманітарної кризи. У серпні 2023 року між українською стороною та ООН було підписано спільний превентивний план щодо припинення тяжких порушень прав дитини під час російської агресії, що стало рідкісним прикладом узгодження превентивної політики на національному рівні. Цей план підкреслив важливість «м'якої превенції» — спрямованої не стільки на військове стримування, скільки на запобігання соціальних та правових наслідкам протистояння.

У 2023 році також оновлено стратегічний документ «Перехідна рамкова програма ООН в Україні (2022-2024)», який адаптовано до умов війни та розширено до кінця 2024 року. Він передбачав підтримку уряду України у подоланні економічних, соціальних та інституційних наслідків агресії — знешкодження територій від вибухонебезпечних залишків, відбудова критичної інфраструктури, реформа секторів безпеки та соціального забезпечення. Сам факт такого стрибка — від чистої гуманітарної допомоги до комплексної

підтримки державних інститутів та довгострокової стратегії — засвідчує, що ООН частково трансформувала свій підхід до превентивної дипломатії: замість лише убезпечення початку протистояння, акцент зміщується на зменшення ризиків подальшої дестабілізації.

У 2024 році генсек ООН Антоніу Гутерреш у промові перед Радою Безпеки наголосив, що «коли існує політична воля, дипломатія може спрацювати» — та закликав посилити зусилля щодо пошуку справедливого й довготривалого миру в Україні. Це висловлювання містить важливе повідомлення: превентивна дипломатія ООН не лише потребує процедурних інструментів, а й політичного поштовху. Одночасно звіти ООН підтверджують, що у 2024 році понад 15 мільйонів метрів квадратних територій України було очищено або перевірено на наявність вибухонебезпечних предметів, понад 3 мільйони громадян отримали користь від відновлення критичної інфраструктури, а заходи соціального забезпечення охопили близько 1 мільйона вразливих осіб. Ці кроки — хоч і не є класичною превенцією, але є одним із складників системного запобігання поглибленню конфлікту: відбудова та відновлення зменшують потенціал для повторних загострень.

Проте разом із новими ініціативами лишаються вагомі виклики. Наприклад, у звіті за 2024 рік зазначається, що Гуманітарний план реагування ООН в Україні профінансований лише приблизно на 27 % — що суттєво обмежує здатність організації проводити превентивні заходи, коли підтримка держав і донорів є низькою. Це підкреслює, що навіть розширені рамки діяльності ООН можуть залишатися декларативними без достатнього фінансування.

Важливим є і той факт, що на рівні Генеральної Асамблеї ООН у лютому 2025 року була ухвалена резолюція, яка застерігає про потребу справедливого і стійкого миру в Україні відповідно до Хартії ООН — це свідчить про те, що організація продовжує тримати тему превенції у переліку справ міжнародної спільноти. Незважаючи на це, механізми активної превенції — такі як введення миротворчої місії чи застосування формул стримування — лишаються нездійсненими з огляду на політичні бар'єри.

Отже, доданий контекст 2023–2025 років показує, що ООН в Україні здійснила помітний розвиток своїх превентивних підходів — від гуманітарної допомоги до системної підтримки держави, та від закликів до більш конкретних планів (наприклад, щодо дітей). Проте ключовий висновок лишається незмінним: без реформ у процедурі ухвалення угод, без посилення механізмів раннього попередження та без консенсусу світової спільноти роль ООН як впливового інструмента превентивної дипломатії в умовах агресії обмежена.

Науковці звертають увагу і на те, що система превентивної дипломатії ООН перебуває у тісній взаємодії з іншими міжнародними установами, як-от ОБСЄ, ЄС і Рада Європи. Як підкреслюють С. Тютюнник та В. Балюк у своїй статті, що сучасний світовий устрій характеризується зростанням ваги регіональних структур у підтриманні спокою, що водночас знижує вплив ООН на окремі сутички [37, с. 141]. В Україні саме ОБСЄ, а не ООН, стала головним посередником у 2014–2021 роках (через Спеціальну моніторингову місію), тоді як ООН лишалася у затінку цього процесу. Це вказує на певну кризу загальних механізмів превентивної дипломатії, коли перевага надається регіональним форматам, більш еластичним та швидкісним.

Разом із тим, доречно відзначити низку аспектів, у яких ООН продовжує здійснювати превентивну роботу в Україні навіть в умовах бойових дій. Програма розвитку ООН (ПРООН), Дитячий фонд (ЮНІСЕФ), Світова продовольча програма (WFP) та ВООЗ впроваджують десятки проєктів, спрямованих на упорядкування соціально-економічної обстановки, підтримку місцевого самоврядування та відновлення життєво важливої інфраструктури. У цьому сенсі превентивна дипломатія ООН виявляється у зменшенні можливості для подальшого загострення гуманітарної проблеми та забезпечення мінімального рівня сталості.

На теоретичному рівні діяльність ООН у контексті України можна сприймати як приклад до класичної ідеї миротворення, викладеної у працях Б. Фаді. Він наголошує, що сучасні миротворчі експедиції мусять бути не лише відповіддю на протистояння, але й інструментом його недопущення через

політичну присутність, дипломатію та посередництво» [41, с. 7]. В Україні ця концепція не була реалізована у повній мірі, адже ООН не зуміла забезпечити саме політичну присутність у формі стабілізаційної місії. Проте гуманітарна активність Організації все ж мала налагоджувальний вплив і сприяла утриманню основних інституцій держави під час війни.

Серед пропозицій щодо покращення дієвості превентивної дипломатії ООН у майбутньому А. Іваницький у своїй статті вирізняє потребу реформування порядків ухвалення рішень у Раді Безпеки, запровадження утисків на застосування права вето у випадках масових порушень миру та створення окремого інструментарію для швидкого реагування на міждержавні зазіхання [19, с. 105]. Це дало б змогу оминати ступор системи колективної оборони, який ми бачимо у ситуації з російсько-українською війною. Водночас, як зазначає О. Іваницька у своїй статті, що ООН має потенціал для зміцнення вагомості Генеральної Асамблеї як альтернативного важеля політичного впливу в умовах бездіяльності Ради Безпеки [18, с. 130]. Зразком цього стала низка ухвал Генасамблеї, які засудили наступ РФ та підтвердили підтримку суверенітету України.

Огляд діяльності ООН в Україні демонструє, що Організація намагається реалізувати свою превентивну функцію через поєднання гуманітарних, правозахисних та дипломатичних важелів. Однак у сфері безпекової політики її роль лишається обмеженою. У цьому плані, як констатує С. Тютюнник у своїй статті, ООН потребує переосмислення власної місії у світі, де класичні засади невтручання та консенсусу більше не гарантують миру [37, с. 142]. Український приклад показав, що без трансформації Ради Безпеки, посилення повноважень Генерального секретаря та розвитку способів раннього виявлення, Організація не зможе належно виконувати свої превентивні обов'язки.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що використання превентивних кроків ООН в Україні було і залишається звуженим унаслідок структурних вад міжнародної системи. Попри суттєві гуманітарні здобутки, Організація не змогла відвернути початок війни або забезпечити стійкий спокій через політичний опір

усередині Ради Безпеки. Водночас діяльність ООН у гуманітарному та правозахисному полі сприяє зведенню до мінімуму наслідків війни, формуванню умов для подальшого миру та посиленню міжнародно-правової відповідальності винуватця. Досвід України став підтвердженням того, що превентивна дипломатія має здобувати нові образи— бути еластичнішою, політично незалежнішою й сфокусованою на вчасній відповіді на небезпеки миру, навіть коли вони походять від постійного члена Ради Безпеки.

Висновки до 2 розділу

Отже, у 2 розділі нам вдалося розкрити практичну складову застосування превентивної дипломатії в найбільш уразливих регіонах, як от Македонія, Африканський регіон, а також пострадянських країнах таких як Грузія та Україна. Аналіз застосування миротворчих сил у різних країн дав підстави стверджувати, що превентивна дипломатія не завжди є успішною та дієвою через низку внутрішніх та зовнішніх чинників.

Місія UNPREDEP (Сили превентивного розгортання ООН) була заснована 31 березня 1995 року, яка базувалася в Македонії. Згідно з аналізу стало відомо, що дана місія стала однією з перших в історії операцій миротворчого характеру, яка мала чітко визначений мандат – вона повинна була не контролювати вже початий конфлікт, а докласти максимум зусиль для його попередження та подальшого виникнення. Дана місія спрямовувала усі свої зусилля на налагодження політичного діалогу між ворогуючими сторонами та представниками етнічних спільнот, які розгорталися всередині країни.

Крім цього, місія надавала усілякого роду гуманітарну підтримку, співпрацювала з керівництвом Республіки Македонія, надавала умови для проведення прозорих та чесних виборів в країні. Не менш важливим став той факт, що UNPREDEP займалися кваліфікаційною та якісною підготовкою правоохоронних органів Республіки Македонія до можливих сутичок, а також давали поради як краще вчиняти аби попередити на не допустити поширення конфлікту на території. В цілому можна зазначити, що завдяки швидкому та миттєвому реагуванню, а також відкритості влади до залучення превентивних заходів, країні протягом багатьох років вдавалося самотійно уникати масштабних етнічних конфліктів.

Превентивна дипломатія в Африканському регіоні з багатьма викликами та загрозами під час її застосування, адже даний регіон являється тим самим регіоном, де дуже часто спостерігається політична нестабільність, слабкість всередині державних інститутів, розбіжності етнічного та політичного характеру, нерівність серед соціального населення та економічної діяльності.

Саме тому ООН активно почала застосовувати превентивну дипломатію для того, щоб вирішити усі внутрішні проблеми регіону шляхом посередництва та дипломатичних переговорів, а також використання «добрих послуг». Згодом, було рішення створити спеціальне управління, яке б займалося вирішенням цих питань а регіоні, здійснювала своєчасну координацію та моніторинг тощо. Дане управління дістало назву UNOWAS і її головною метою було налагодження стабільності в країнах, де спостерігається висока імовірність конфліктів міждержавного та внутрішнього характерів. Крім цього, управління також займалося вирішенням таких питань як захист прав людини, верховенство права, висунування питань з приводу розвитку безпекової сфери та питань клімату.

Управління брало до уваги усі особливості, пов'язані із міжрегіональними та субрегіональними зв'язками, особливостями кордонів та культурного і економічного розвитку. Крім цього, ООН активно почала співпрацювати з Африканським союзом, яка мала на меті створити спільний аналітичний центр, який би швидко та ефективно реагував на будь-які виклики та загрози забезпечення миру.

Проте не дивлячись на такого роду заходу, назвати превентивну дипломатію в Африканському регіоні успішною, поки не вдається. Як зазначають науковці, втручання превентивних сил ООН відбувається вже в період розпаду конфлікту, а не до його початку, через що дипломатичні сили втрачають свою ефективність та результативність. Однією з найважливіших причин неефективності превентивної дипломатії – є якраз непорозуміння ООН з регіональними акторами, відсутність каналів політичного діалогу між місцевими громадами, недовіру населення регіону до міжнародної спільноти та маніпуляції в інформаційному просторі, які розповсюджує дезінформацію в регіоні.

Застосування превентивних заходів в пострадянських країнах таких як Грузія і Україна мають досить неоднозначний та складний характер. Загалом, якщо говорити про Грузію, то можна зазначити, що неоднозначна реакція міжнародної спільноти, резолюції Ради Безпеки та різкі дипломатичні заяви довели свою неефективність при запобіганні відновленню насильства. В країні

діяла спеціальна місія спостерігачів, яка здійснювала належне звітування перед Генеральним секретарем ООН та моніторила ситуацію стосовно належного дотримання та забезпечення прав людини на території Абхазії.

В цілому варто зазначити, що через відсутність політичної об'єднаності та схожості поглядів серед держав-членів в першу чергу Ради Безпеки, своєчасне та якісне реагування і звісно ж згоди обох сторін конфлікту на перебування та застосування миротворчих сил, превентивна дипломатія в Грузії зазнала суттєвої поразки, а заходи з припинення бойових дій виконувалися іншими міжнародними організаціями.

Також варто зазначити, що відсутність своєчасних доручень на раннє розгортання миротворчих місій в регіоні, та відсутність політичної волі і єдності держав-членів Ради Безпеки призвели до провалу миротворчих місій в Грузії, а війна набувала подальшої ескалації.

Досвід з Україною теж не є досить успішним, оскільки організація неспроможна реалізувати превентивні заходи у повному обсязі без підтримки Ради Безпеки, де Російська Федерація блокувала будь-які ухвали, спрямовані на засудження її дій. Своєрідна заборона на виконання тих чи інших дій призвела до того, що Рада Безпеки перетворилася з засобу підтримки миру на заручника політичних інтересів окремих держав.

Якщо говорити коротко, то ООН запроваджувала різного роду гуманітарні та правозахисні заходи починаючи з початку російсько-української війни, тобто з 2014 року. Були засновані спеціальні моніторингові місії ООН, які займалися контролем за дотриманням та порушенням прав людини на окупованих територіях, а також привертати увагу міжнародної спільноти до проблем в Україні в ході війни. В період повномасштабної війни діяльність превентивних заходів під егідою ООН показали свою обмеженість та обережність, адже ООН більш зосереджувала свої зусилля на координуванні допомоги біженцям, тобто залучення заходів гуманітарної допомоги, забуваючи про головну мету – запобігти початку війни. Тобто по суті, ООН не застосувала ніяких дій, аби не допустити повномасштабного вторгнення, не дивлячись на те, що вона мала всі

інструменти для створення спеціальної місії добрих послуг чи миротворчої операції у зоні протистояння, однак політична кон'юнктура у Раді Безпеки унеможливила це.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ООН В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

3.1. Вплив глобальних викликів на трансформацію превентивної дипломатії ООН

XXI століття стало точкою відліку для змін в системі міжнародної безпеки, адже поступово почали з'являтися нові глобальні виклики та проблеми такі як гібридні загрози, тероризм, напади з боку кібернетики, різного роду маніпуляції інформаційного характеру, кризи які охоплюють весь спектр економічних, політичних та гуманітарних проблем. Усі ці чинники неабияк впливають на діяльність превентивної дипломатії ООН, адже вони створюють різного роду перепони, а самим механізмам доводиться постійно видозмінюватися та підлаштовуватись під сучасні виклики пов'язані із міждержавними конфліктами, та транскордонними загрозами.

М. Фесенко у своїй статті зазначає, що через появу нових викликів в безпековій сфері, які потребують негайного вирішення, інструменти колективної безпеки превентивної дипломатії повинні були швидко адаптовуватися до нових реалій, адже класичні методи запобігання конфліктів виявилися не такими ефективними та результативними [42, с.139].

Різка інституційна криза в структурі ООН, безпосередньо в Раді Безпеки, призвела до різких трансформаційних заходів в рамках превентивної дипломатії, адже на той час спостерігалась недостатня реакція органу на всякого роду конфліктні ситуації та неефективність її дій у запобіганні початку війни. Я. Жукорська у своїй статті зазначає, що структура Ради Безпеки була сформована ще після періоду Другої світової війни і саме тому вона не мала змоги відповідати сучасному балансу дій та реаліям, які виникали в міжнародній політиці. Усі механізми були досить застарілими, як наприклад формат постійного членства, право вето та нерівномірне представництво держав глобального Півдня, і все це у купі зумовило призупинення превентивних ініціатив [14, с.22].

Неефективна діяльність Ради Безпеки ООН у наданні превентивних заходів призвела до того, що більшість місій з миттєвого реагування були провальними в таких регіонах як от Африка, Близький Схід, Східна Європа. М. Трипольська у своїй статті вказує на те, що відсутність змін та не проведення реформ в структурі Ради Безпеки призвело до того, що з кожним разом стає все важче і важче дійти спільної згоди серед держав-членів ООН і це в свою чергу призводить до незабезпечення міжнародного миру та безпеки, а також підштовхує ООН до співпраці із регіональними партнерами, громадським суспільством та неурядовими акторами [36, с. 172].

На жаль, виклики сьогодення стали все більш глобальними та небезпечнішими і виходять за рамки всіма нам відомих класичних військових та політичних криз. Одним із чинників трансформації превентивної дипломатії стало питання міжнародного тероризму, який набув гострого статусу після найвідомішої атаки, що відбулася 11 вересня 2001 року. Дана подія стала тим самим поштовхом до створення нової парадигми глобальної безпеки.

М. Bourekba у своїй статті зазначає, що ООН поступово почала змінювати свої погляди у вирішенні питання контр тероризму. Тобто якщо раніше організація застосовувала виключно реактивні заходи боротьби, то в подальшому вона почала переходити на комплексні заходи, які передбачали запобігання радикалізму, фінансування терористичних операцій, та залучення великої кількості політичних осіб до вирішення проблеми. Такий підхід дає підстави стверджувати, що межі превентивної дипломатії поступово почали розширюватися від медіації у конфліктах між державами до системного управління ризиковими ситуаціями, які мають усі ознаки розповсюджувати насильницькі дії [48].

Наразі ООН прагне в першу чергу застосовувати такі механізми як багатовекторний підхід при запобіганні конфліктних ситуацій, тобто одночасно поєднувати дипломатичні заходи, розвиток, права людини та політику в сфері безпеки та оборони. Тобто превентивна дипломатія є тим самим інструментом

«м'якої сили», який починає діяти ще до початку виникнення видимих ознак загострення конфлікту.

Не менш важливим чинником, який призвів до змін у превентивній дипломатії ООН, став суттєвий вплив та розвиток інформаційних технологій та цифрового середовища на міжнародні відносини та забезпечення миру та безпеки в світі. С. Фролова у своїй статті підкреслює, що інформаційний простір став тією самою мішенню для протиборства, де вирує дезінформація, інформаційна маніпуляція та кібератаки і це все в купі призводить до нових загроз міжнародної безпеки. Виходячи з таких реалій, ООН доводиться швидко пристосовуватися до змін у сфері міжнародної інформаційної безпеки, змінюючи та посилюючи свою роль в даному питанні, а також впроваджувати превентивні механізми у цифровий контекст [43, с. 19].

З появою таких понять та механізмів як цифрова дипломатія та інформаційна превенція, держави та міжнародні спільноти все більше почали задумуватися над зміною та розвитком стандартів в галузі етики та права, які допоможуть застосовувати цифрові технології в превентивних заходах. Але є певні нюанси з приводу розвитку інформаційних технологій, зокрема розвиток штучного інтелекту, соціальних медіа та технологій «постправди» призвели до посилення маніпуляцій серед суспільства, підриву довіри до міжнародних спільнот та формування середовища для проведення гібридних війн. Тут дуже влучно висловилося С. Colomina у своїй статті, зазначивши, що сучасна дипломатія стала своєрідним технічним мультилатералізмом, в якому цифрове середовище являється як і допоміжним явищем, так і джерелом нестабільного існування суспільства в тому чи іншому регіоні [49].

Сучасні виклики глобального характеру також поставили під сумнів результативність застосування превентивного заходу багатосторонності. М. Фесенко зазначає, що система колективної безпеки, яку впровадила ООН є не зовсім дієвою, а навпаки за слабкою, адже вона не здатна створити баланс між національними інтересами держави та загальними принципами, які прописані в міжнародному праві. Багатосторонність виникла за рахунок посилення таких

явищ як популізм, односторонні дії, тенденції до ізоляційних заходів у провідних країнах світу. Крім цього, дані явища посилюють співпрацю превентивної дипломатії із регіональними акторами та коаліціями, що сприяє з однієї сторони гнучкості перебігу подій, а з іншої послаблює універсальність та визнання суспільством ООН [42, с. 141].

В результаті трансформації превентивної дипломатії спостерігалися суттєві зміни в розширенні змісту такої дипломатії в рамках цілей сталого розвитку. На сьогодні, сучасна політика ООН розглядає запобігання конфліктів не тільки як політичний чи безпековий процес, але й також як політику підтримання миру в світі, яка об'єднує в собі різного роду гуманітарні, політичні, економічні та дипломатичні заходи з захист прав та свобод людини.

Виклики технологічного та інформаційного характеру вкотре спонукають ООН до впровадження заходів з інформаційної грамотності, боротьби з дезінформацією, етичного управління технологіями у стратегії превентивної дипломатії. В результаті цього сформувався так званий міжсекторальний підхід, коли дипломатія як механізм стає не тільки діяльністю в галузі політики, але й допомагає управляти глобальними ризиками.

Я. Жукорська у своїй праці зазначає, що зміни в структурі Ради Безпеки несуть суто декларативний характер і ніяк не мають під собою суттєвих змін, оскільки жодна з провідних держав-членів не готова віддати свої інституційні привілеї. Але такий нюанс не заважає ООН вдосконалювати підходи до раннього попередження конфліктів, а також покращувати аналітику та комунікаційну складову [14, с.26].

Завдяки цифровим технологіям, вдається дуже швидко відстежувати ситуацію в кризових регіонах, надавати оновлені та якісні дані з приводу перебігу подій, а також контролювати соціальні настрої суспільства. Проте таке цифрове превентивне залучення може також призвести до понаднормового втручання у внутрішні справи держав, тому необхідно створити той самий баланс між технологічними засобами та збереженням суверенітету.

Превентивна дипломатія також неабияк пов'язана із глобальними процесами дезінформації та перекручуванні інформації. Інформаційна безпека стала тою самою ланкою колективної безпеки, тому превентивні заходи мають швидко та якісно протидіяти інформаційним атакам і сформувати стійке суспільство до маніпулятивних заходів. Дипломатія в сучасному світі охоплює як міжурядові переговори, так і комунікації в рамках стратегій розвитку, створення інформаційного просвітництва та підтримка незалежних медіа. Усі ці механізми є надважливими у запобіганні конфлікту та забезпечення миру, адже більшість конфліктів мають пропагандистський характер дій, створення ворожих наративів та цифрових кампаній.

Не дивлячись на всю складність трансформаційних заходів превентивної дипломатії, її вдається дуже швидко та гнучко пристосуватися до потреб часу. Як зазначає М. Bourekba у своїй статті ООН не тільки реагує на нові загрози, а впроваджує їх у власні системи стратегічного планування, поєднує дипломатію, розвиток і права людини в єдиний комплекс превентивних дій. Такий підхід надає нову форму глобального управління, яка формується на основі принципів багатовимірності, технологічної взаємодії та людської безпеки. Тож можна зазначити, що превентивна дипломатія не тільки є політичною процедурою, але й набуває ознак системної глобальної політики ризиків [48].

Отже, можна дійти висновку, що XXI століття містить велику кількість глобальних викликів, які починаються від тероризму та закінчуються заходами цифрової дезінформації. Все це не лише стає перепорою для впровадження превентивних заходів, але й призводить до її трансформаційних змін. Від сьогоденішньої традиційної превентивної дипломатії не залишилося майже нічого, адже наразі превентивні заходи перетворилися у певну систему стратегічного планування, яка охоплює інформаційну, соціальну та технологічну сфери.

В результаті зміни структури Ради Безпеки, залучення цифрових заходів до дипломатичної концепції, появи нових форм багатостороннього співробітництва та переосмислення ролі міжнародних інституцій, відбулося

створення нової парадигми превентивної дипломатії, яка полягає у більш динамічному, технологічно орієнтовному підході. Тож ООН поступово намагається підлаштувати власні концепції превентивних заходів до викликів сучасності, щоб не лише вміти реагувати на загрози глобального характеру, але й передбачати їх початок і робити усе можливе задля запобігання початку насильницьких дій, які дуже швидко можуть перерости з локальних суперечок в глобальні катастрофи.

3.2. Роль сучасних технологій, медіа та громадянського суспільства у формуванні превентивного потенціалу ООН

Всебічний та безперервний розвиток системи міжнародної системи безпеки доводить, що успішна діяльність превентивної дипломатії ООН залежить від вміння впроваджувати та активно застосовувати технології сучасного зразку, якісно опрацьовувати інформаційні потоки та залучатися підтримкою громадськості. З початком свого існування превентивна дипломатія базувалася на політичних інструментах взаємодії, а з часом почала активно застосовувати в своїй діяльності методи запобігання конфліктів та його раннього попередження шляхом залучення якісних цифрових даних, участю громадськості та їхніх організацій, а також співпрацювати з міждержавними та недержавними суб'єктами. В стратегічному плані на 2023-2026 роки чітко прописано, що в умовах так званої цифровізації ООН повинна швидко адаптувати класичні підходи до превентивної дипломатії і створювати нові механізми виходячи із сучасних реалій медіа простору [63].

Цифрові технології змусили ООН переглянути концепцію раннього попередження конфліктів. Якщо раніше потенційні загрози могли бути спрогнозовані лише дипломатами чи експертними місіями, то наразі усе більше акторів залучені до цієї справи, а саме аналітичних груп, які аналізують великі об'єми інформації, безперервний моніторинг соціальних мереж і створення прогноз на основі алгоритмічних методів. Таким чином, ООН навчилася діяти в рамках проєктивних методів, відкидаючи назад застарілі реактивні підходи, що

означає швидке виявлення зародків кризових тенденцій на ранній стадії та швидке реагування на них з метою недопущення розгортання конфлікту.

Стратегія ООН прописує в собі важливість застосування інформаційних технологій, адже саме вони мають підвищити результативність аналізів ризику, надати глибше розуміння причин конфліктів та посилити інституційний потенціал для превентивної дипломатії. Такий підхід дозволяє слідувати загальним тенденціям розвитку міжнародних організацій, для яких цифрове середовище наразі є основним ресурсом для підтримки глобальної стабільності.

Найбільше ООН застосовує сучасні технології, які здатні швидко відслідкувати ситуацію в реальному часі і в разі чого дати сигнал для застосування превентивних заходів. Наприклад, постійний аналіз даних, який виходить з соціальних мереж, дає можливість швидко та якісно оцінити рівень соціальної напруги в тому чи іншому регіоні, відстежувати зростання конфліктного дискурсу або радикальних дій, фіксувати поширення неправдивої інформації і миттєво її припиняти.

Як зазначається в стратегічному плані ООН на 2023-2026 роки, цифрові технології не тільки розширюють спектр діяльності ООН, а й також допомагають виявляти зони, які було важко помітити без цифрових технологій і застосовувати там дипломатичні методи реагування. Особливе місце тут займають структурні підрозділи, які займаються інноваціями в сфері політики та безпеки, і які передбачають створення платформ для аналітичного моделювання, моніторингу за кризовими ситуаціями, аналізу потоків інформації [63].

Найбільш відомим та результативним прикладом застосування сучасних технологій є діяльність ініціативи UN Global Pulse, яка аналізує велику кількість даних для того, щоб ранні сигнали ескалації конфлікту та насильства в цілому. Такого роду аналітичні моделі мали застосування в у М'янмі, де потрібно було відслідкувати усі можливі ризики, які могли виникнути в регіоні через поширення неправдивої інформації. Саме тоді аналіз мови ворожнечі, яка була застосована в соціальних мережах, дозволила виявити зростання настроїв радикалістів ще до початку масштабного конфлікту етнічного характеру. Такі

приклади доводять, що впровадження штучного інтелекту, аналіз великої кількості даних та цифрових платформ стає не стільки теоретичним, як практичним ресурсом превентивної діяльності.

В статті *Political Affairs Chief Spells* також наводяться деякі приклади застосування сучасних технологій. Зокрема, наголошується на використанні супутникових знімків та геоінформаційних систем у роботі Управління ООН з координації гуманітарних питань (ОСНА) та миротворчих місій. Така платформа як UNOSAT, регулярно застосовує супутниковий моніторинг для виявлення пересування військових пересувань, концентрації техніки та наслідків насильства. До прикладу, в таких країнах як Судан, Центральноафриканська Республіка, Сирія – застосування супутникових даних допомогло виявити масштабні переміщення цивільних, якісно оцінити загрози людської безпеки та підготувати доповіді Ради Безпеки, де прописуються елементи раннього попередження конфліктів. Цифрове підтвердження інформації стає тим самим важливим елементом, який допомагає боротися з дезінформацією та надає об'єктивну основу для дій ООН в кризових регіонах [59].

Проте окрім позитивних сторін, розвиток технологій несе за собою багато нових викликів. До прикладу, засідання Ради Безпеки дуже часто наголошують на тому, що інструменти цифрових технологій стають також своєрідним джерелом ризиків, які можуть стимулювати розгортання конфліктів через неконтрольоване поширення мови ворожнечі, маніпуляцій та наративів, постійний кібератак та кампаній з дезінформації.

Прикладом таких випадків є ситуації, які відбувалися у Східній Африці та Південній Азії, коли були зафіксовані застосування різного роду пропагандистських онлайн-кампаній, де висувалася неправдива інформація, яка викликала провокації між громадами та спричиняла політичну нестабільність в регіонах. Такі випадки вимагають від ООН не лише контролю за ситуацією, але й створення стратегій з протидії, включаючи заходи інформаційної освіти, зміцнення кібербезпеки, співпраця з соціальними платформами, розробка

етичних стандартів щодо використання цифрових інструментів у контексті забезпечення миру.

Я. Головченко у своїй статті зазначає, що превентивна дипломатія в розрізі інформаційного виміру залежить в першу чергу від діяльності медіа. Під час вирішення сучасних конфліктів, медіа стає тим самим простором, який бореться за інтерпретацію подій, які впливають на поведінку міжнародних акторів. Наративи медіа створюються не лише за підтримки професійних журналістів чи державних інформаційних структур, але й також за рахунок активних громадян, які часто являються акторами у процесі поширення та інтерпретації інформації [53].

Такий підхід змінює своєрідну взаємодію між суспільством та міжнародними організаціями, адже ООН таким чином створює певну картину подій у багатовимірному просторі, але водночас стикається з необхідністю фільтрувати потоки інформації, та бореться з викривленням неправдивої інформації. Тут можна навести приклад, пов'язаний з Україною, а саме 2014 рік, коли за ініціативи громадськості було створено велику кількість платформ, де прописувалися усі важливі події в розрізі перебігу війни, спростовувалася уся неправдива інформація, а також доносилися інформація до міжнародних інституцій задля їх втручання та допомогу в цій війні.

На той час існувала велика кількість платформ, але найбільш відомою стала платформа StopFake, яка разом з іншими громадськими ініціативами допомогла надати достовірну інформацію міжнародній спільноті, сприяла формуванню глобального розуміння причин конфлікту та зміцнила інформаційну стійкість на національному та міжнародному рівнях.

Під час геноциду в М'янмі, який зачепив мусульманську національну меншину (рохінджа), журналісти-розслідувачі та локальні громадські активісти документували порушення та поширювали інформацію через міжнародні медіа-платформи. Саме такі кроки привернули увагу міжнародних акторів, зокрема ООН до ситуації в регіоні і тим самим стало поштовхом для створення Незалежного механізму розслідування злочинів у М'янмі. Такий приклад дає

підставити стверджувати, наскільки важливим є взаємодія медіа, громадських організацій та міжнародних структур, які здатні створити умови для превентивного втручання та міжнародного тиску, коли інформації стосовно перебігу тих чи інших подій дуже мало або вона взагалі відсутня.

Досліджуючи співпрацю громадян, держави та медіа в умовах сучасних конфліктів, можна зробити висновок, що громадські актори в даному випадку являються не пасивними споживачами контенту, а навпаки активними кураторами, які висловлювання та гасла можна випускати в інформаційній простір, а які краще уникати. Даний фактор в рамках впровадження превентивних заходів є дуже важливим, оскільки завдяки ньому медіа середовище може як загострювати ту чи іншу ситуацію, так і навпаки слугувати ареною для проведення мирних діалогів та зменшення таким чином напруженості в регіоні.

Залучення громадськості до впровадження превентивних заходів є тим самим важливим елементом, який допомагає більш ефективно впроваджувати ті чи інші заходи. В сучасних умовах громадські організації є тим самим елементом, який надає важливу інформацію в критично важливих регіонах, де існує імовірність зародження конфлікту. В цьому випадку, вони відіграють роль тих самих посередників, які намагаються врегулювати суперечності, здійснити правозахисний моніторинг, мобілізують міжнародну підтримку, та забезпечують тиск на уряди, стимулюючи їх до прийняття важливих та миттєвих рішень.

К. Шимкевич у своїй праці зазначає, що громадські організації в процесах постконфліктного врегулювання стають тими самими агентами, які допомагають та залучаються до процесів відновлення та реінтеграції, а також відповідають за фіксування усіх порушень та підтримують міжнародну комунікацію щодо них. Це допомагає громадським організаціям зберігати своєрідну опору превентивної дипломатії на локальному та глобальному рівнях [45, с. 3].

Існує багато прикладів успішного залучення громадських організацій в певних регіонах. До прикладу, в Африканському регіоні громадські мережі взяли на себе роль тих самих оповідачів, які збирали надважливу інформацію та

розповсюджували її в медіа просторі задля більшого інформування суспільства та міжнародних акторів. У Колумбії під час сутичок було створено громадські організації, зокрема так звані мережі жінок-миробудівниць, які відігравали важливу роль у формуванні тематичних груп діалогу, які здійснювали свою координацію через офіси ООН.

Як зазначає S. Elguea у своїй статті, що так звані жіночі організації першими надавали оцінку соціальних ризиків в регіоні Колумбія, передавали можливі загрози щодо порушення миру та безпеки не тільки в регіоні, але й в світі. Усі ці заходи стали надважливими та допомогли запобігти зриву майбутніх переговорів, які велися задля фіксування перемир'я. Такого роду приклади доводять, що громадське суспільство виступає повноцінним учасником впровадження превентивних заходів у кризових регіонах [51].

Саме громадські структури допомагають надавати доступ до вразливих спільнот, де державні або міжнародні інституції присутні недостатньо. Громадські організації під егідою ООН беруть участь в процесах миробудівництва, надає рідного роду консультації, бере участь в програмах раннього попередження та проєктах, які спрямовані на зниження рівня конфліктності. ООН спрямовує свій вектор на багаторівневу співпрацю, яка передбачає не тільки взаємодію з урядами, але й з академічними інституціями, громадськими рухами та медіа-спільнотою з місцевими активістами.

Залучення недержавних акторів в превентивну дипломатію ООН допомагає формувати сприятливе середовище для діалогу, посередництва та мирного співіснування. Аналітичні висновки, які сформувалися в розрізі діяльності Ради Безпеки ООН у період головування Мексики, доводять той факт, що активне залучення громадських груп та експертів допомагає підвищити якість миротворчих ініціатив та ефективність дипломатичних інструментів превентивного характеру. Це підтверджує загальну тенденцію до зростання ролі громадянського суспільства у забезпеченні міжнародної безпеки.

А. Умланд зазначає, що досвід розвитку основних дискусій щодо належного рівня забезпечення безпеки в регіоні Східної Європи, свідчить про те,

що громадські ініціативи визначають характер перебігу подій та міжнародної уваги до тих чи інших конфліктів. Діяльність таких громадських об'єднань допомагає не тільки задокументувати надважливі події та реакції, а й також здійснити мобілізацію міжнародної підтримки та припинити дезінформацію. В даному випадку інформаційні технології та громадськість працюють разом, адже саме цифрові платформи збільшують масштаби впливу локальних ініціатив [38].

Отже, можна зробити висновок, що сучасні технології, медіа та громадянське суспільство формують ту саму платформу та основу для превентивної діяльності ООН. Сучасні технології надають можливість оперативно аналізувати та прогнозувати можливі загрози в тих чи інших регіонах, медіа створюють простір для мирного обговорення та прийняття рішень, а також бореться з необ'єктивними наративами, громадянське суспільство налагоджує комунікацію між міжнародними спільнотами та локальними об'єднаннями задля прийняття спільного рішення та миробудування.

Разом усі ці елементи підсилюють механізми діяльності превентивної дипломатії ООН з попередження конфліктів. Вони є своєрідним фундаментом, на якому вправно вдається побудувати адаптивну, гнучку та стійку, швидко змінну та багатовекторну співпрацю задля забезпечення миру та безпеки в світі.

3.3. Напрямки вдосконалення превентивної дипломатії ООН

Превентивна дипломатія ООН має в своєму практичному багажу низку успішних та проблемних ситуацій, які дають підстави сформулювати певного роду напрямки, які необхідно вдосконалити та врегулювати задля успішного проведення миротворчих операцій та заходів з попередження конфліктних ситуацій та забезпечення миру та безпеки в світі.

Н. Мельниченко у своїй статті зазначає, що діяльність ООН в Руанді, яка відбувалась в 1990-х роках і супроводжувалася можливим геноцидом, не була вирішена дієвим шляхом, оскільки Рада Безпеки разом з іншими міжнародними акторами не змогла вчасно забезпечити превентивні заходи і в результаті відбулося протистояння, яке призвело до загибелі великої кількості людей.

Такий досвід вкотре показує важливість зміцнення аналітичного потенціалу ООН, створення дієвої системи швидкого реагування, інтеграція превентивних заходів у миротворчі місії ще до початку активних бойових дій. Саме покращення процесів раннього попередження могло б значно зменшити людські, гуманітарні втрати та запобігти початку агресії та насильства [26, с. 455].

С. Мельник зазначає, що миротворча місія ООН у Намібії у 1988-1990 роках дала зрозуміти, що ООН може одночасно виконувати декілька справ, зокрема координувати виведення іноземних військ, організовувати національні вибори, стабілізувати політичну ситуацію шляхом активного посередництва між місцевими політичними акторами. Саме успішність цієї операції дає підстави стверджувати, що ефективна превентивна дипломатія в першу чергу залежить від активного залучення громадськості, міжнародних та регіональних акторів для забезпечення стійкого миру та безпеки в світі. Саме тому, ООН потрібно всебічно підходити до впровадження превентивних заходів для їх успішності [25, с. 49].

Не менш важливим напрямком вдосконалення превентивної дипломатії ООН є залучення сучасних технологій для влучного та швидкого прогнозування та моніторингу конфліктів. О. Потіщук у своїй статті зазначає, що ООН активно застосовує аналітичні системи в таких регіонах як Африка та Близький Схід для того, щоб відстежувати соціальну та політичну напруженість та доносити інформацію до міжнародних акторів, зокрема Ради Безпеки, яка швидко може надавати рекомендації щодо проведення тих чи інших превентивних заходів [34, с. 5].

Застосування такого роду аналітичних систем, допомагає поєднувати аналітичні дані з даними з відкритих джерел, супутникового моніторингу, і тим саме зможе підвищити ефективність превентивних заходів. Але ключовим аспектом в даній діяльності являється людський фактор, який за допомогою власної компетентності та досвіду швидко та якісно аналізує усі зібрані дані.

Надважливим напрямом є інтеграція превентивних дій у процеси постконфліктного врегулювання, які сприяють стабільності та забезпечують мир

в регіоні. Тут доцільно згадати про досвід превентивних заходів у Східному Тиморі на початку 2000-х років, коли ООН вдалося запобігти початку повномасштабного конфлікту, заручаючись підтримкою міжнародних спільнот та регіональних структур таких як АСЕАН.

Підвищення ролі регіональних акторів у превентивних заходах є надважливим аспектом для вдосконалення. А. Кіссе у своїй статті зазначає, що конфлікти, які відбувалися в Судані та Південному Судані, і де активно застосовувалася співпраця Африканського Союзу з місцевими урядовими структурами допомогли ефективно координувати дії, швидко реагувати на локальні загрози, зменшувати негативний вплив конфлікту на цивільне населення. Тому такий досвід підкреслив необхідність формування механізмів інформаційного обміну, спільного планування дій та координації стратегічних заходів між ООН та регіональними суб'єктами [21, с. 44].

Застосування комплексного підходу з залученням політичних та економічних складових є ще одним важливим напрямком вдосконалення превентивної дипломатії ООН. Досвід Ліберії у 2003-2010 роках тоді показав, що спільна робота миротворчої місії ООН та програми з розвитку ООН створила умови для запобігання та розповсюдження конфлікту після громадянської війни, а також забезпечила стабільність в політичному процесі, задля проведення справедливих виборів та відновлення в економічній структурі. Тобто можна зрозуміти, що превентивна дипломатія вимагає комплексної підтримки постконфліктного розвитку і те, що превентивна діяльність не обмежується лише політичними або військовими інструментами.

О. Потіщук у своїй статті зазначає, що участь ООН у превентивних місіях та дипломатичних ініціативах зменшила імовірність проведення збройних конфліктів до 42%. Крім того, близько 60% миротворчих місій змогли стабілізувати політичну ситуацію в кризових регіонах протягом перших трьох років своєї превентивної діяльності. Такі дані свідчать про ефективність застосування миротворчих заходів та підкреслюють необхідність в їх поступовому розширенні та систематизації [34, с. 14].

Інтеграція превентивної дипломатії з миротворчими та політичними взаємодіями на багаторівневій основі є досить важливою. Про це свідчить досвід Лівану та Сирії, коли у 2006-2007 роках вдалося припинити зіткнення між політичними фракціями, які мали різні погляди. Завдяки спільній роботі ООН та уряду з місцевими політичними силами, вдалося уникнути поширення конфлікту.

Проте з Сирією виявився негативний досвід, оскільки відсутність системного підходу до вирішення проблеми призвела до тривалої збройної сутички та катастрофи у гуманітарній сфері. Такий досвід вкотре доводить, що превентивна дипломатія потребує вдосконалення в рамках створення комплексної стратегії мирного врегулювання, яка буде містити в собі політичні, економічні та гуманітарні складові.

А. Кіссе зазначає, що підвищення рівня підготовки персоналу ООН та спеціалістів із превентивної дипломатії є ще одним важливим напрямком для покращення. Місії, які проводилися в Сомалі та Центральноафриканській Республіці вказали на недолік та нестачу дійсно професійних посередників та дипломатів, які мають багаж знань та розуміння як працювати з кризовими регіонами задля забезпечення миру та безпеки. Все це в свою чергу понизило ефективність превентивних заходів та створило недовіру серед держав, які потребували таких дій. Саме тому, необхідно створити міжнародну навчальну платформу, де персонал миротворчих місій зможе отримати необхідні знання, які влучно використовувати в практичному вимірі [21, с. 48].

Збільшення фінансування для проведення превентивних заходів також є важливим аспектом реалізації превентивної діяльності. Як показує статистика, близько 30% бюджету миротворчих місій ООН передбачає за собою фінансування превентивних заходів на ранніх етапах конфлікту. Саме тому, необхідно розширити фінансову складову миротворчих місій для того, щоб ефективніше та більш гучніше реагувати на можливі загрози в тих чи інших регіонах.

Прозорість та підзвітна діяльність ООН у сфері превентивної дипломатії є не менш важливим елементом успішної превентивної дипломатії. Як зазначає Н. Мельниченко, відкритість усіх процедур, регулярне звітування перед міжнародною спільнотою, залучення громадськості та установ допомагають створити допоміжні механізми контролю, а також є стимулом для проведення більш рішучих превентивних заходів. Системна оцінка діяльності превентивної дипломатії та досвід минулих місій дає підстави пристосувати стратегії до того чи іншого регіону та формувати більш дієві механізми реагування на конфлікти [26, с. 454].

Підвищення ефективності постконфліктного врегулювання та інтеграцією превентивних заходів у процеси стабілізації після завершення збройних конфліктів є важливим напрямом, який необхідно розвивати та вдосконалювати в рамках діяльності ООН. Більшість миротворчих операцій спрямовує свої зусилля на забезпечення стабільного існування регіону вже після завершення збройного конфлікту, натомість забувають про важливість недопущення танго конфлікту, який несе за собою набагато більше наслідків і в майбутньому подальшого повторення протистояння. Саме тому ООН має синхронізувати миротворчі та превентивні заходи, розширити доручення миротворців, а також створити тіснішу взаємодію між регіональними та міжнародними акторами.

На основі вище зазначеного, напрями вдосконалення превентивної дипломатії ООН з легкістю можна об'єднати у чотири надважливих виміри. Перший вимір є структурним та передбачає зміни діяльності Ради Безпеки, як вагомому органу ООН, вдосконалення процедур прийняття рішень та зміцнення мандату генерального секретаря у сфері превентивних дій.

Стратегічний вимір передбачає розвиток аналітичних систем раннього попередження конфлікту, впровадження сучасних технологій та створення міждисциплінарних аналітичних команд. Операційний вимір передбачає поєднання міжнародних та регіональних складових задля успішного забезпечення превентивних заходів. Ну і методологічний вимір розширює

посередництво серед міжнародних партнерів, ефективно оцінює застосування всіх превентивних методів та підвищує прозорий підхід ООН.

Отже, як підсумок варто зазначити, що вдосконалення превентивної дипломатії ООН має бути комплексним та обіймати усі сфери міжнародної діяльності. Вдосконалення має відбуватися включаючи одночасно реформи в структурі механізмів, розвиток аналітичного та кадрового потенціалу, впровадження технологічних рішень, активна співпраця з регіональними акторами та робота над постконфліктними ситуаціями. Тільки завдяки системному та багаторівневому підході, ООН зможе ефективно та якісно впроваджувати усі свої превентивні заходи.

Висновки до 3 розділу

Отже, у 3 розділі нам вдалося розкрити вплив глобальних викликів на трансформацію превентивної дипломатії ООН, з'ясувати яку роль відіграють медіа, сучасні технології та громадянське суспільство у формуванні превентивного потенціалу ООН, а також проаналізувати можливі напрямки, які слід покращити задля успішного проведення превентивної дипломатії ООН.

Більшість глобальних викликів в сучасному світі пов'язані із гібридними загрозами, тероризмом, нападами з боку кібернетики, різного роду маніпуляцій інформаційного характеру, кризи які охоплюють весь спектр економічних, політичних та гуманітарних проблем. Всі ці явища уповільнюють роботу превентивної дипломатії ООН та створюють різного роду перепони, а самим механізмам доводиться постійно видозмінюватися та підлаштовуватись під сучасні виклики пов'язані із міждержавними конфліктами, та транскордонними загрозами.

Не дивлячись на складнощі, ООН вдається їх вирішувати шляхом як багатовекторного підходу, який допомагає успішно здійснювати заходи із запобігання конфліктних ситуацій, а також поєднувати дипломатичні заходи, розвиток, права людини та політику в сфері безпеки та оборони. Глобальні виклики тільки посилюють заходи превентивної дипломатії і закріпили її в статусі «м'якої сили», яка починає діяти ще до початку виникнення видимих ознак загострення конфлікту.

Крім цього, вдалося з'ясувати, що медіа, інформаційні технології та громадянське суспільство суттєво впливає на перебіг та впровадження миротворчих заходів і в певній мірі покращує їх реалізацію. Зокрема, цифрові технології допомагають аналізувати великі об'єми інформації, здійснювати безперервний моніторинг соціальних мереж і створювати прогнози на основі алгоритмічних методів.

Громадські організації в свою чергу надають надважливу інформацію з критичних регіонів, відіграють роль посередників у врегулюванні суперечок, здійснюють правозахисний моніторинг, мобілізують міжнародну підтримку та

забезпечують тиск на уряди, стимулюючи їх до конструктивних рішень. Саме вони є тим самим елементом, завдяки якому відбувається реінтеграція та покращення ситуації в кризових регіонах. Медійний простір також допомагає боротися із пропагандою, спростовує усю неправдиву інформацію та парадигми і робить максимум зусиль для нерозповсюдження такого роду інформації, а навпаки інформує міжнародне суспільство виключно підтвердженими фактами.

Проте не дивлячись на успішну реалізацію превентивних заходів, деякі практичні кейси дали підстави для роздумів щодо вдосконалення превентивної дипломатії ООН для її більш ефективної реалізації. Якщо говорити коротко, то можна сказати, що підвищення рівня персоналу та посередників, які беруть участь в превентивних заходах наразі є надважливим аспектом, який в більш мірі впливає на перебіг подій, до того ж належне фінансування таких заходів допоможе уникнути дефіциту ресурсів та надавати якісну гуманітарну підтримку населення. Прозорість та підзвітність ООН покращить авторитет самої організації та підсилить довіру регіону, в якому плануються використовуватися миротворчі заходи.

Застосування комплексного та всебічного підходу є також надважливим пріоритетом, який об'єднує політичні, економічні та військові зусилля задля досягнення спільної мети – забезпечення миру та безпеки в світі. Ну і звісно, варто не забувати про активне залучення регіональних акторів, які допомагатимуть швидше реагувати на локальні загрози та зменшувати негативний вплив конфлікту на цивільне населення. Тобто налагодження усіх цих складових з точністю допоможе зробити превентивну дипломатію найуспішнішим кейсом у боротьбі з загрозою миру та безпеки у світі.

ВИСНОВКИ

Превентивна дипломатія ООН на сьогоднішній день є одним з найважливіших дипломатичних методів, який використовується для запобігання виникнення спорів, їх подальшого переростання у конфлікт та подальшу ескалацію. З кожним роком превентивні заходи дещо змінюються, виходячи із сучасних глобальних проблем та викликів, проте незмінним залишається мета такої дипломатії, а саме забезпечення мирного та стабільного існування в світі.

В результаті ґрунтовного аналізу теми «Превентивна дипломатія ООН» та згідно виконаних завдань та мети дослідження можна зробити наступні висновки:

1) Поняття превентивної дипломатії почало з'являтися на міжнародній арені лише у другій половині XX століття як єдиний механізм дій, спрямований на подолання агресії, недопущення розповсюдження конфліктів та вирішення будь-яких непорозумінь шляхом дипломатичного діалогу та посередництва. З часом превентивна дипломатія почала видозмінюватися через зміни системи глобального управління і в результаті стала невід'ємною частиною миробудівництва з урахуванням усіх політичних, економічних, гуманітарних складових. Тож сучасна система превентивних заходів вже навчилася створювати належні умови для сталого розвитку та зміцнювати системи управління, а її розвиток продовжується і до сьогоднішніх днів.

2) Статут ООН є одним з найважливіших документів, який регулює діяльність превентивної дипломатії, а також закріплює найважливіші принципи суверенної рівності держав, невтручання у внутрішні справи держави, повага до кордонів та мирне розв'язання спорів. Не менш важливим регулюючий документ є міжнародне право, яке також контролює та надає повноваження миротворчим силам, які застосовуються в кризових регіонах. Женевські конвенції також прописує у собі права та обов'язки миротворців, тим самим забезпечуючи їм правовий захист.

Інституційна складова превентивної діяльності ООН є важливою складовою, яка включає в себе Раду Безпеки ООН, Генеральну Асамблею та Секретаріат ООН. Усі органи беруть на себе обов'язки щодо створення, зміну порядку дій або завершення миротворчих операцій, визначають їх повноваження та надають певні доручення, проводять консультації та забезпечують належну фінансову та гуманітарну підтримку. Крім цього, дані органи займаються координацією діяльності персоналу миротворчих операцій, розробляють та узгоджують шляхи пересування, надають матеріально-технічне забезпечення і безпосередньо співпрацюють та ведуть комунікацію з регіональними організаціями безпеки та державами.

3) Використання превентивної дипломатії ООН підпорядковує під собою застосування великої кількості механізмів та інструментів, які допомагають налагоджувати всі процеси та призводять до позитивних результатів. До прикладу, Департамент з політичних питань та побудови миру як вагомий механізм превентивної дипломатії займається передчасним попередженням конфлікту, аналізує можливі ризики, контролює підготовку місій добрих послуг. Застосування посередників також є важливою частиною превентивної дипломатії, адже посередництво допомагає проводити міжкультурні та міжцивілізаційні діалоги. Проведення миротворчих операцій є невід'ємною частиною, яка допомагає врегулювати політичну стабільність та мир в регіоні.

4) Застосування превентивної дипломатії на практиці виявилось дещо складніше, виходячи з особливостей та характеру перебігу подій в тому чи іншому регіоні. До прикладу, превентивні заходи в Македонії супроводжувалися створенням спеціальної місії UNPREDEP (Сили превентивного розгортання ООН), яка стала однією з найуспішніших місій, якій вдалося не контролювати вже початий конфлікт, а докласти максимум зусиль для його попередження та подальшого виникнення. Основною задачею місії було в першу чергу моніторити та звітувати про будь-які можливі перебіги подій, які б відбувалися у прикордонних районах.

Превентивна дипломатія в Африканському регіоні мала дещо складніший характер, адже даний регіон супроводжується політичною нестабільністю, слабкістю держав, великою кількістю етнічних розбіжностей та непорозумінь, невірністю в соціальних та економічних структурах. Діяльність місії UNOWAS на впровадження інтеграційних підходів та співпраць задля припинення сутичок та забезпечення миру та стабільності в регіоні. Проте успішною дану миротворчу місію назвати важко, адже втручання миротворців та загалом застосування превентивних заходів відбувається лише після того, як розгорівся конфлікт, коли дипломатичні засоби втрачають свою ефективність та результативність.

Превентивні заходи на пострадянському просторі також набувають неабиякої популярності, особливо в Україні та Грузії, де один й той самий агресор розгорнув війну. Тут превентивна дипломатія показала свою безрезультатність та вимоги до суттєвих змін. В першу чергу, провал відбувся через неоднозначність міжнародної спільноти, резолюції Ради Безпеки та дипломатичні заяви, які довели свою неефективність при запобіганні відновлення насильства. В цілому, Діяльність ООН в Грузії та в Україні довела, що превентивна дипломатія має складний механізм, який в першу чергу має рівномірно та належним чином об'єднувати та координувати свої зусиль на політичні, військові та гуманітарні аспекти. Відсутність мандату на раннє розгортання миротворчих місій в даних регіонах та недотримання політичної волі та єдності Ради Безпеки призвели до неефективного використання превентивних заходів.

5) Глобальні виклики, пов'язані із тероризмом, гібридними загрозами, нападами з боку кібернетики, різного роду дезінформація призвела до загрози належного проведення превентивних заходів. Інструменти колективної безпеки повинні були швидко адаптуватися до нових викликів, адже традиційні форми були не дієвими. Тож в подальшому ООН почала оперативно переходити на комплексну програму, яка підпорядковувала під собою запобігання радикалізму, фінансування операцій, залучення підтримкою регіональних та міжнародних

акторів. Тобто наразі ООН застосовує багатовекторний підхід, поєднуючи дипломатичні заходи, розвиток, права людини та політику безпеки та оборони.

В сучасному світі технології, медіа та громадянське суспільство є тією самою основою для проведення превентивних заходів ООН. Завдяки сучасним технологіям, інформацію вдається швидше аналізувати, надавати необхідну інформацію та формувати консультації щодо дій в тому чи іншому кризовому регіоні. Медіа в цей час борються за справедливість в інформаційному полі, надають точну інформацію, спростовують пропагандуючі наративи та прибирають напругу в інформаційному потоці та серед населення. Завдяки громадянському суспільству вдається швидше налагодити комунікацію між міжнародними спільнотами та регіональними структурами для прийняття необхідним, а головне оперативних рішень.

6) Виходячи із досвіду, постало питання щодо реформування превентивної діяльності ООН задля того, щоб механізм був дієвий при будь-яких обставинах. Щоб реформування пройшло ефективно, необхідно переглянути та ввести корективи у всі сфери міжнародної діяльності.

Необхідно провести реформування щодо аналітичного та кадрового потенціалу миротворчих місій, впроваджувати технологічні рішення, активно залучалися підтримкою міжнародних акторів, підвищити прозорість та підзвітність ООН, що в свою чергу допоможе підсилити довіру організації в кризових регіонах, де плануються застосовуватися миротворчі заходи.

Отже, як підсумок слід зазначити, що превентивна дипломатія ООН залишається тим самим механізмом та комплексом дій, який з покоління в покоління продовжує боротися з проблемою забезпечення миру та стабільності в регіоні. Завдяки своїй комплексності та багатовекторності, превентивній дипломатії вдалося успішно закріпитися на міжнародній арені та серед країн, де виникають суперечності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Байрак С. Механізми ООН щодо врегулювання міждержавних конфліктів. *Acta securitatae volynienses*. 2023. С. 5-13.
2. Віднянський С. ООН та українська дипломатія в боротьбі за незалежність. *Збірник наукових праць*. 2023. С. 10-44.
3. Гаврилова Н., Кухалейшвілі Г. Превентивна дипломатія в сучасній теорії міжнародних відносин. *Вісник Маріупольського державного університету*. 2011. С 84-85.
4. Гакман С. Російсько-українська війна крізь призму міжнародного права та гібридних проявів. *Вісник*. 2022. С. 1-20.
5. Гончаренко І. Превентивна і миротворча діяльність ООН у політико-правовому вимірі. *Науковий вісник*. 2004. С. 432-440.
6. Гончаренко І. СНД, ОБСЄ і ООН у попередженні конфліктів на пострадянському просторі в 90-х роках ХХ століття: досвід співробітництва (теоретико-методологічний аспект). *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. 2009. С. 268-276.
7. Громовенко К., Грушко М., Мануїлова К. Міжнародно-правове регулювання збройних конфліктів. *Навчально-методичний посібник*. Одеса. 2023. 84 с.
8. Гурковська Н. Механізми ООН з захисту прав людини в контексті формування адекватного суспільного запиту за відповідальність за воєнні злочини. *Експертний центр з прав людини*. 2024. С. 50-55.
9. Данилюк К. Російсько-грузинська війна 2008р. Реакція спільноти та геополітичні наслідки. *Міжнародні відносини і туризм: сучасність та ретроспектива*. 2021. С. 20-28.
10. Дем'янчук А. Посилення концепції превентивної дипломатії в системі ООН. *Вісник МДУ*. 2015. 31с.
11. Дорош Л., Антонюк І. Превентивна дипломатія як інструмент підтримки міжнародного миру та безпеки. *Збірник наукових праць*. 2017. 198 с.

12. Єремєєва І. До питання концептуалізації миротворчої діяльності ООН. *Міжнародно-наукова практична конференція*. 2021. С. 52-54.
13. Жуковська Я. Історія виникнення та становлення миротворчої діяльності ООН. *Часопис Київського університету права*. 2020. С. 423-427.
14. Жуковська Я. Окремі аспекти реформування Ради Безпеки ООН. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. С. 20-27.
15. Жуковська, Я. Напрями реформування ООН: Рада Безпеки." *Право і суспільство*. 2015. С. 8-12.
16. Загородня А., Кулик А. Роль ООН у регулюванні та підтримці міжнародної безпеки: миротворчість та превентивна дипломатія. *Сучасний науковий журнал*. 2024. С. 112-120.
17. Задубінний А. Реакція світу на визнання Росією «ЛНР / ДНР». *Армія Inform.U* RL: <https://armyinform.com.ua/2022/02/22/reakcziya-svitu-na-vyznannya-rosiyeyu-lnr-dnr/>
18. Іваницька О. Проблеми й шляхи трансформації ООН у контексті російсько-української війни. *Вісник ДНУ*. 2022. С. 120-132.
19. Іваницький А. Деякі питання застосування миротворчих сил ООН під час війни в Україні. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології*. 2023. С. 101-106.
20. Киридон А., Троян А. Російсько-грузинський конфлікт 2008 р. *Історико-політологічний аналіз*. 2009. С. 1-8.
21. Кіссе А. Стратегія превентивної дипломатії етнічного конфлікту: точка зору соціальної філософії. *Вісник*. 2016. С. 36-43.
22. Кривдюк К. Роль ООН у врегулюванні українсько-російського конфлікту. *Вісник ДНУ*. 2024. С. 62-66.
23. Кубіцька Д. Конфлікт в Абхазії та Південній Осетії: Незасвоєні уроки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2022. С. 362-363.
24. Марковці Т. Діяльність ООН щодо врегулювання війни Росії проти Грузії 2008 року. *Вісник КНУ*. 2024. С. 58-63.

25. Мельник С. Превентивна дипломатія: міф чи реальність?. *Зовнішні справи*. 2013. С. 46-49.
26. Мельниченко Н. Міжнародно-правове забезпечення постконфліктного врегулювання (на прикладі практики ООН). *Науковий вісник УНУ*. 2022. С. 451-456.
27. Мирне розв'язання спорів. Статут ООН. URL: <https://www.un.org/ru/about-us/un-charter/full-text>
28. Моренчук А., Гелетука В. Робочі механізми ООН у сфері миротворчості. *Науковий вісник*. 2014. С. 69-74.
29. Назаровська І. Основні суб'єкти превентивної дипломатії. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2012. С. 114-121.
30. ООН з питань миру та безпеки. The red line. URL: <https://www.endcrsv.org/uk/guidebook/%d0%be%d0%be%d0%bd%d0%b7%d0%bf/>
31. ООН у протидії російській агресії в Україні. Сучасний виклик. URL: <https://geopolitics-ofukraine.uzhnu.edu.ua/article/view/>
32. Пашкевич М., Садова Д. Проблеми застосування превентивної дипломатії у вирішенні конфліктів у африканському регіоні. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2023. С. 153-160.
33. Перевалова Л.І., Окладна М.Г., Самусєва К.В. Превентивна дипломатія ООН як інструмент попередження конфліктних ситуацій. *Право та інноваційне суспільство*. 2021. С. 165-167.
34. Потіщук О. Миротворча діяльність: причини та наслідки. *ТОВ «Інтерсервіс»*. 2019. С. 1-3.
35. Слюсаренко І. Ініціатива Альянс цивілізацій як інструмент превентивної діяльності ООН. *Збірник доповідей*. 2015. С. 123-128.
36. Трипольська М. Проблемні питання реформування ради безпеки ООН. *Держава та регіони*. 2014. С. 172-174.
37. Тютюнник С., Балюк В. Роль ООН за умов нового світового порядку. Перспективи розвитку сучасної науки. *Матеріали міжнар. науково-практ. конф.* Львів. 2014. С. 140-142.

38. Умланд А. Стратегічні дилеми міжнародного співтовариства щодо примусу України до примирення з Росією. SCEEUS. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2023/07/13/7411088/>
39. Усатюк К. Роль ООН у врегулюванні конфлікту між Україною та Росією. *Соціально-політичні студії. Науковий альманах. Праці молодих науковців*. 2022. С. 87–92.
40. Усатюк К. Російсько-грузинський конфлікт 2008 р.: урок для України. *Вісник*. 2021. С. 124-133.
41. Фаді Б. Миротворчі операції ООН: теорія і практика. *Вісник КМУ*. 2020. С. 1-12.
42. Фесенко М. Безпекові питання в контексті реформування ООН. Стратегії зовнішньої та безпекової політики провідних міжнародних акторів. *Збірник наукових праць*. 2017 С.137-147.
43. Фролова О. Роль ООН в системі міжнародної інформаційної безпеки. *International relations, part "Political sciences"* 2018. С. 18-23.
44. Шевчук О., Остапчук І. Миротворча діяльність ООН у врегулюванні міжнародних конфліктів: поняття та основні засади. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2019. С. 1-12.
45. Шимкевич К. Участь міжурядових та громадських організацій у подоланні наслідків воєнних злочинів у країнах колишньої Югославії (1991—2008 рр.). *Вісник КУБГ*. 2016. С. 3-263.
46. Шипілова С. XI Реформування ООН: причини та актуальні проблеми. *Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та студентів*. 2010. С. 157-159.
47. Ямчук А. Концептуальні засади реалізації миротворчої діяльності ООН: історія та сучасні тенденції. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2011. С. 250-255.

ІНОЗЕМНІ ДЖЕРЕЛА

48. Bourekba M. Necessary but unwanted? The United Nations' evolving approach to counterterrorism. CIDOB. URL: <https://www.cidob.org/en/publications/necessary-unwanted-united-nations-evolving-approach-counterterrorism>
49. Colomina C. Tech-Multilateralism: The UN in the age of post-truth diplomacy. CIDOB. URL: <https://www.cidob.org/en/publications/techno-multilateralism-un-age-post-truth-diplomacy>
50. Cvetkovska B. UNPREDEP in Macedonia: New Approach to the Concept of Modern Diplomacy. International studies association. URL: <https://ciaotest.cc.columbia.edu/conf/vcb01/>
51. Elguea S. Preventive Diplomacy: Lessons Learned from the Security Council During Mexico's Presidency. The fletcher forum. URL: <https://www.fletcherforum.org/home/2022/3/13/preventive-diplomacy-lessons-learned-from-the-security-council-during-mexicos-presidency>
52. Fritz D. United Nations Preventive Diplomacy: Evolution and Practice. IRPJ. URL: <https://irpj.euclid.int/articles/32185/>
53. Golovchenko Y. State, media and civil society in the information warfare over Ukraine: citizen curators of digital disinformation. International affairs. URL: <https://academic.oup.com/ia/article/94/5/975/5092080>
54. Good Offices and Preventive Diplomacy in West Africa and the Sahel. UNOWAS. URL: <https://unowas.unmissions.org/conflict-prevention-good-offices-preventive-diplomacy>
55. Halberg A. Preventive Diplomacy – the vanguard of multilateralism. European institute of peace. URL: <https://www.eip.org/publication/preventive-diplomacy-the-vanguard-of-multilateralism/>
56. Hara F. Preventive diplomacy in Africa: The role of the UN and subregional organizations. Crisis group. URL: <https://www.crisisgroup.org/africa/preventive-diplomacy-africa-adapting-new-realities>
57. Heslop P. United Nations. “Preventive Diplomacy at the United Nations.” UN chronicle. URL: <https://www.un.org/en/chronicle/article/preventive-diplomacy-united-nations>

58. Outcome Document of the 15th AU High-Level Retreat on Preventive Diplomacy and Mediation. UN. URL: https://unoau.unmissions.org/outcome-document-15th-au-high-level-retreat-preventive-diplomacy-and-mediation-24-26-october-2024?utm_source
59. Political Affairs Chief Spells Out Double-edged Nature of Digital Technologies, in Briefing to Security Council. UN. URL: <https://press.un.org/en/2022/sc14899.doc.htm>
60. Porto J. African Union & UN. (2014). *Joint Review of Preventive Diplomacy in West Africa*. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/19392206.2014.952582>
61. Preventive diplomacy and the UN Secretariat: scope, tools and challenges. UN. URL: <https://peacemaker.un.org/sites/default/files/document/files/2022/09/sgreportpreventivediplomacys2011552english2.pdf>
62. Saaïda M. Challenges of United Nations' Preventive Diplomacy to Maintain Peace and Security. ZENODO. URL: <https://zenodo.org/records/6223512>
63. Strategic plan 2023-2026 of UN. DPPA. URL: https://dppa.un.org/sites/default/files/dppa_strategic_plan_2023-2026_updated.pdf?utm_source
64. United Nations preventive deployment force (UNPREDEP). Government of Canada. URL: <https://www.canada.ca/en/department-national-defence/services/military-history/history-heritage/past-operations/europe/unpredep.html>
65. United Nations preventive deployment force. UN. URL: https://peacekeeping.un.org/fr/mission/past/unpred_b.htm